FEILBERG, H. F. DE DEROVRE EN RAEKKE,..

UNIVERSITY OF ALBERTA
QUAECUMQUE VERA

DE DEROVRE

En Række Breve fra Canada
udgivne af H. F. FEJLBERG

G.B.N.F.

UNIVERSITY OF ALBERTA
QUAECUMQUE VERA

DE DEROVRE

DE DEROVRE

EN RÆKKE BREVE FRA CANADA

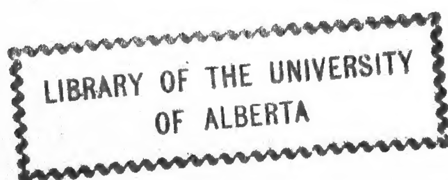
UDGIVNE AF

H. F. FEILBERG

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
MDCCCCXII

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

For et par år siden udvandrede en midaldrende mand til Canada for at gøre et forsøg dér at skaffe sig en fremtid. Et år senere fulgte hans hustru ham over havet. Brevene, der følger, er fra denne families medlemmer, fornemmelig fra hustruen.

Manden, Ditlev Frederiksen, var et par og fyrre år, faglært maskinsmed, søn af en embedsmand et sted i Vestjylland, en intelligent og dygtig arbejder. Som så mange andre droges han i den tidlige ungdom mod Amerika. Ugærne indvilligede hans fader i hans bortrejse, men der plejer jo overfor de unges rejselyst og fremtidsdrømme hverken at hjælpe indvendinger eller forestillinger, heller ikke her hjalp de. Først i årene 90 drog han til Amerika, tumledes adskilligt omkring, fik en svær tyfus i Chicago. Han slap med livet og vandt efterhånden fast fod i landet og tjente godt.

Om ved den samme tid som han, rejste en

ung, fattig pige, Johanne Madsen til Amerika for at prøve sin lykke, om der ikke derovre, hvor såmange havde fundet deres, også skulde være noget for hende. Hun var en håndværksmesters datter fra Sælland. Der var gode kår i hjemmet, hvor der fandtes en stor, velbegavet og munter børneflok, som fik en fortræffelig opdragelse og undervisning, fremstående mænd var familiens omgangsvenner. Livet var selskabeligt, man tænkte ikke på den dag imorgen, og når Johanne i senere år engang imellem talte om sin barndom, var der altid i hendes ord noget som en genklang fra et lyst og tabt himmerig. Alt fik en brat ende ved familiefaderens pludselige dødsfald. Nøden stod for døren, da jordefærden var forbi, og det gjaldt nu for hver af børnene, der ævnede det, gennem arbejde at støtte hjemmet eller dog idetmindste ernære sig selv. Deres moder, en fremstående, dygtig og modig kvinde, tog selv fat og forklarede sine døtre, at det var en ære som en glæde for hver af pigebørnene tidlig at kunne sørge for sig selv; men vil man have løn, må man kunne yde ærligt og forsvarligt arbejde. Moderens ord var ikke spildt på børnene. Til en begyndelse tog Johanne ud som „ung pige“ i et hjem, men erfarede efterhånden, at det at betragtes som henhørende til familien ofte betales med ringere løn for sværere arbejde end deres, der blot kaldes stue- eller kokkepiger. Da

hun så efter nogle års forløb, modnet og arbejdsvant, stod for spørgsmålet, om at slå ind på nye veje, dæmrede, resolut som hun var, tanken om en amerikarejse i hendes sind. Dér betaltes arbejde dobbelt mod herhjemme, og så vinkede vel også æventyret ude i den store og nye verden, hendes hu stod til, og håbet om at komme hjem engang med det røde guld i sin lomme.

I året 1891 rejste hun så efter en vemodig afsked med moder og søskende over havet. I Amerika ventede hun, at hendes fremtid lå skjult, hun drog ud at finde den.

Jeg afskriver en stump af hendes første brev, der er blevet mig overladt.

---

d. 22/5 1891, Atlanterhavet.

Ja, man oplever virkelig meget på en rejse over Atlanterhavet. For Tiden er jeg sygeplejerske og barnepige, og det gik således til. Den dame, der her er sammen med mig, fru Thomsen, skulde i høj grad haft en lille, hun sagde selv i Juni. Hun kastede op og jamrede sig hele første pinsedag. Jeg var tidlig gået i køjen, men så råbte hun til mig, at jeg måtte hente lægen. Hun var

ilde tilmode, i barnsnød midt på havet, stakkels kone, i en slingrende skude uden anden hjælp end en fremmed ung læge og mig. Nå, op kom jeg da, dinglende over det slingrende dæk, fandt lægen, som lidt efter indfandt sig med en norsk læge. Det lettede, da jeg så den høje, sikre mand, den anden kan være nok så hyggelig og rar, han er så ung. Kl. $^1/_2$12 havde vi en lille verdensborger mere på Hekla. „Det kunde ikke have gået bedre, lille frue, ombord på en damper og forresten intetsteds i verden, og gutten er ikke kommen et minut for tidlig," sagde Nordmanden. Sagen var forresten, at manden, der ikke var noget ved, en fjorten dage tidligere var rejst til Amerika. Hun havde intet at leve af og var nødt til at følge efter.

Den nat glemmer jeg ikke for det første, jeg dinglede afsted med det lille nyfødte, skrigende drengebarn, indsvøbt i et køjetæppe. Af al magt måtte jeg støtte ryggen mod de øverste køjer for ikke at falde, alt, hvad vi skulde bruge, måtte vi binde fast, eller holde i hænderne. Konerne på mellemdækket var syge, jomfruen kunde ikke gå fra kahytten, så jeg måtte hjælpe, så godt jeg kunde. Jeg pusler drengen og gør hvad gøres skal ved en barselkone og hendes afkom, moderen kan desværre ikke amme. De er glade for mig, og jeg for dem, så har jeg lidt at tænke på

og tage mig af. Tiden går langsomt nok endda. Det er, som der lå et liv bag ved mig!

Havet har været så dejligt i nogle dage. Når tankerne bliver for mange og tunge, går jeg op på dækket og ser ud over havet. Det er, som vi hele tiden var centrum i en umådelig cirkel, større eller mindre, som vejret er. I klart, stille vejr er horisonten så langt, langt borte, at man synes, at man aldrig kunde nå den; men i gråt vejr tænker man: om en time når man frem, hvad mon der så kommer? Men stadig bliver vi ved at være centrum, en ensom prik i de vældige vande. Jeg har igrunden aldrig kendt havet før, trods det, vi i ti somre boede blandt fiskerne. Sådan en stor dybgrøn bølge, mange, mange alen bred, så høj som et hus, den kommer som en fyrstelig magt, der kræver ærbødighed. Den volder egentlig ikke frygt, skønt man godt føler, at den gør med en, hvad den vil. Der er en anden slags, jeg meget mindre kan lide. De ligner vilde dyr, er kåde, sprøjter, skummer, kaster sig, som vilde de en tillivs, springer af og til op ad skibets sider, og styrter sommetider med et brøl op over dækket. Og så er der disse friske, mørkeblå vande med hvide skumtoppe og denne smilende blanke, glitrende flade.

Igår kom den norske doktor hen og talte til mig. Han er naturlig, deltagende og god. Det er underligt, hvad sådan et venligt ord kan få magt

over en, når man længe intet har hørt. Jeg var lige ved at briste i gråd. Han sagde, jeg havde været så flink til at hjælpe den nat, så han troede, at jeg var sygeplejerske. Han spurgte, hvad jeg var, hvor jeg havde været, og jeg fortalte og gik ti gange gladere den middag i hospitalet, end jeg havde gjort nogensinde før. Og hvorfor? — Jo, der var dog en, der regnede mig for et menneske.

Der er en masse børn ombord. En nydelig familie rejser derover på mellemdækket, det er nok en falleret købmand. En fattig københavnsk familie rejser med $5^1/_2$ børn; de børn er rejst nøgne over Atlanten, bare arme, små hvide, tynde bukser med lufthuller i. Her er mange, mange andre, over hundrede, tror jeg, og alle disse små rollinger har jo nu for en stor del løbet om og passet sig selv, de har ikke fejlet noget, mens deres respektive forældre mere eller mindre har lidt af søsyge. Eders

Johanne.

Hun var ikke bange for at tage fat, hvor en håndsrækning behøvedes. I Amerika sled hun, som vel de fleste fattige udvandrere, adskilligt ondt, men slog sig dog nogenledes igennem.

Så indtraf der en begivenhed her hjemme, som helt ændrede hendes fremtid. Frederiksens broder blev forlovet med en af Johannes søstre, og hvad var da rimeligere, end at Frederiksen hilsede paa søsteren til sin broders kæreste? De havde begge plads i Chicago. Frederiksen havde efter sin svære sygdom genvundet helbred og kræfter, havde godt arbejde, var et smukt og tiltalende ungt menneske. De to unge mødtes, syntes om hinanden, giftede sig og bosatte sig i Chicago, hvor de levede nogle år i storbyen, jeg véd ikke nøje hvormange, men de lærte arbejdsløshed at kende, prøvede ikke så helt lidt ondt, og fik adskilligt at vide om Amerika og livskårene dér, som de ikke vidste i forvejen. Enden kom, begges Helbred var nedbrudt af strengt arbejde i den usunde by, de erfarede i ramme alvor, at var Amerika pengenes og mulighedernes land, som det utvivlsomt var, én ting blev dem klart, det var også, som de sagde ved hjemkomsten, „ubarmhjærtighedens land“, hvor den højere arbejdsløn kun altfor ofte betaltes dyrt med nedbrudt helbred for mange, med savnet af hele den åndelige jordbund, der bærer os alle herhjemme: slægt, venner, modersmål, fædreland.

Omsider bestemte de sig til at sige det rige Amerika farvel og rejse hjem. Begge var legemligt stærkt medtagne af opholdet i jættestaden

Chicago. Så kom de hjem, modtoges hjærteligt og med stor glæde af slægt og venner, som når man uventet mødes med en, man mente at have sagt farvel til for livet. Men nu var det en ny fremtid! Arbejdsforholdene her i landet var den gang særlig vanskelige, der var uro, lockout og strejker i faget, og så endte det med, at Frederiksen købte sig en lille gård her i Jylland til en hest og 7—8 kør, en af de små ejendomme, hvor der ikke ret vel kan holdes tjenestefolk, men hvor mand og hustru deles om arbejdet. Nogle år hengik da under forholdsvis stilfærdige og lykkelige forhold. Men vanskeligheder indtraf, ingen af dem var, fra barndommens første bevidsthed vågnede, indøvet i bondens livsformer, de var arbejdere, vante til hver dag at leve af dagens fortjeneste. Og så kom der et til, som man atter og atter lægger mærke til hos hjemkomne Amerikafarere. De lider under de små knebne forhold, „hver plet har sin ejer, og brudgom hver brud“, — her er tyngsel af skatter og prioriteter, naboens høns og ret er ikke langt borte. I modsætning dertil er histovre det store, rige land med de endeløse muligheder for den kloge og lykkelige. Så kommer i sindet sammenligningen op, og livet histovre vejes mod det lidet lønnende arbejde herhjemme, med de fattige udsigter til fremtid og velstand, og vægt-

skålen synker dybt til fordel for Amerika. Frederiksen kunde i længden ikke finde sig i kårene herhjemme, dertil kom, at han fik sin ene hånd slemt tilskade i en tærskemaskine. Han solgte gården og efter forskellige mislykkede forsøg på at optage sin gamle profession, opgav han fædrelandet og rejste denne gang til Canada, hvor der var nyt land at få og hvorfra efterretningerne lød særlig gunstigt.

Ved midsommerstid rejste han så over havet. Forud var jo ganske vist gået mange overvejelser, og afskeden med hustru og børn var svær. Lykkelig nåede han derover og tog land i provinsen Saskatchevan, i en egn, hvor indvandringen først var begyndt for 5—6 år siden. Han fik regeringsland, det vil sige, betalte 10 dollars for en „hjemstavn“ (homestead) på 160 acres.

Denne sag ordnes således. På begge sider af de nybyggede jærnveje, jeg véd ikke hvorlangt ud i landet, afdeles jorden i „byskifter“ (townships), kvadrater med sider på 6 engelske mil, hvor hver kvadratmil atter indeholder 4 „hjemstavne“. Disse fordeles igen, jærnvejsselskabet får nogle, regeringen andre, og deri egnen har atter Hudsonskompagniet sin part, og endelig glemmes ikke skolen. Det hele får følgende udseende:

J	R	J	R	J	R
R	S	R	J	H	J
J	R	J	R	J	R
R	J	R	J	R	J
J	H	J	R	S	R
R	J	R	J	R	J

J = Jærnvejsselskabet.
R = Regeringen.
S = Skolelod.
H = Hudsonskompagniet.

Hver lille kvadrat, én engelsk kvadratmil, 640 acres, udgør 4 „hjemstavne", og familiens hoved og hver 18 år gl. mandsperson kan mod indbetaling af den nævnte lille sum af regeringslandet erholde en fjerdepart (quart) af en slig kvadrat, hvis beliggenhed atter bestemmes ved verdenshjørnet.

NV	NO
SV	SO

De følgende breve samler redegørelsen for et års arbejde, således som det vel ikke helt sjæl-

dent falder for den fattige udvandrer. De er ikke litterært tilskårne eller indeholder spændende æventyr, men jeg tænker dog, at forældre herhjemme, hvis børn er rejst derover, og måske især mødre, vil kunne mærke en moders bævende hjærte gennem brevenes stilfærdige ord og uvilkårlig bevæges til deltagelse i den strid, som her udkæmpes. Slige kår kan ventes. De, der tænker på at rejse derover for at skabe sig et hjem og en fremtid og har små midler, men et stort håb, kan få at vide, hvad det koster. Og er der andre, der har tanker om at rejse, det æventyrlige lokker jo altid ungdommen stærkt, kan de få at vide, hvad der venter.

Brévene er sendte til deres nærmeste slægt i hjemlandet i løbet af det sidste år. Alt, hvad der var af almindelig interesse, er medtaget, og jeg håber ikke, at de pågældende vil skylde mig for at have handlet ilde med betroet gods, når jeg herved offentliggør dem.

Selv har jeg, som såmange andre, slægt og venner derovre, og slutter, idet tankerne går over det store hav, med et par linier af en sang ved en privat fest:

„Gud signe da hjemmene, store og små,
de nære, de fjærne, de unge, de grå!
— Han lade tone med evigheds klang
mindernes sang, minders sang!

H. F. FEILBERG.

$^{14}/_{1}$ 1911.

Kære ven!

Den 12te Juli gik jeg altså ombord på damperen i Esbjærg og rejste over Vesterhavet sammen med mange andre især unge mennesker, og jeg opdagede forøvrig snart, at den lille skælm, Amor, havde sneget sig med ombord. En af pigerne kastede sin kærlighed på mig i mangel af en værdigere genstand. Vi havde dejligt vejr over havet, ingen var søsyge, og efter 30 timers sejlads nåede vi Grimsby, hvor vi blev fodrede og stuvede sammen med en stor hob andre. Over England gik det i en fart. Dog så jeg, at de engelske marker var rene og frugtbare. Så grønt og frisk græs som dér ser man kun i Majmåned i Danmark. I nærheden af byen var der køkkenhaver, som kunde fryde enhver landmands hjærte. Da solen var gået ned, så vi smelteovnene glo til os fra alle sider; snart gik det gennem tunneler, snart på høje broer med udsigt til husene nedenunder os, lygteraderne lyste som perlerader under os til alle sider. I Liverpool indlogeredes vi på et femte el. sjette klasses hotel. Vi kom der

kl. 1 om natten og fandt os om morgenen blandt alle jordens folkeslag. Mægtige kirker og andre offentlige bygninger er der, men det er den værst tilrøgede by, jeg nogensinde så, og røgen var så skarp, at den rev i halsen. Ja, selv da vi var komne ombord og lå ude på rheden, kunde man ikke se solen for røg, og det er troligt nok, at solen aldrig skinner i de store engelske fabriksbyer undtagen en gang imellem om søndagen. Skibet, vi skulde med, var stort og vel indrettet, maden var god. Amor, den gavtyv, havde atter listet sig ombord. Den pige, der kastede sin kærlighed på mig ude på Vesterhavet, og som græd bitterlig, da hun troede, vore veje skulde skilles, traf ude på Atlanten to unge Normænd, og nu kendte hun ikke mig længere. Men, du kan tænke dig, hvad vi oplevede: en ung kone gjorde hovedet kruset på en ung mand, som i sin fortvivlelse vilde springe overbord. Heldigvis greb styrmanden ham i kraven og halede ham ind igen. Men fyren var ikke mere taknemmelig, end han slog styrmanden med knyttet næve i ansigtet. Det skulde han nu ikke have gjort, han blev sat i jærn og taget med tilbage til England.

Min tid ombord gik mest i 1ste klasses køkkenhave med at skrælle kartofler på maskine, forberede kål, kålrabi og champignons til at gå i gryden o. lign.

Den 17de havde vi en stemningsfuld og høj-

tidelig gudstjeneste. Præsten talte om det land, vi her så imøde som et forjættet land, lagde os på sinde, at kom vi der og havde lykken med os, var det dog tilsidst Guds nåde, der gav fremtid, og skulde vi kæmpe med modgang og skuffelser, stod atter Guds kærlighed og trofasthed bagved.

Den 19de så vi Bell Island, en stor sten med revner i, hvorfra isbræer gled ned i Bell-Strædet, og vi sejlede ind mellem de skønneste isbjærge, der i det klare solskin strålede i alle regnbuens farver, men koldt var der.

Hele to dage var vi om at passere Lawrence Fjorden, der var så bred, at vi tit ikke kunde se nogen af kysterne. Nu og da så vi et lille glimt af New Brunswick med stejle klippekyster og dybe, snævre kløfter med savmøller.

Quebec er klistret op på klipper rundt om en god havn med masser af store skibe. Vi anstrængte os naturligvis for at gøre et godt indtryk på de indfødte. En gammel fyr havde opløst en blækblyant i vand og farvet sit hvide hår og skæg dermed for at se ung ud. Kuløren var ikke heldig, den var nærmest blå. En dreng, der på hele overfarten havde gået med mammelukker istedetfor bukser, og af den grund haft skjorten stikkende frem både for og bag, viste sig med indstukket skjorte. I Quebec blev vi fortoldede og protokollerede for den pålidelige statistiks skyld, — du véd måske, at der er tre slags løgne:

hvide løgne, sorte løgne og statistik, — jeg blev indført som britisk Jøde. De gav os et navn og lod os løbe.

Efter midsommer forlod jeg Danmark, men så nu fra toget, at her var våren først begyndt, havren var ikke skredet, vejret var råkoldt som hjemme i April. Efterhånden, som toget førte os længere ind i landet, skred året frem; Toronto, landets hovedstad, nåede vi midsommer.

Under opholdet dér gik jeg med tre unge danske piger en tur i byen. De var helt betagne af skønheden i Queen's Park, tæppebede, træer og blomster i det rigeste flor. Derfra rullede vi gennem provinsen Ontario, så frugthaverne, med dejlige, sunde træer, hvorfra der årligt udføres masser af æbler til Danmark. Landskabet var klippefuldt, på sletterne var høhøsten i fuld gang, og byggen begyndte at gulne. Tilsyneladende tørredes høet uden at vendes. Man havde en snild indretning, der spændtes bag vognen, når der skulde læsses. Den rev høet sammen, løftede det op på vognen, hvor to mænd lagde det tilrette med forke. Aflæsningen skete ved et hejseværk.

Vor vej faldt syd for de canadiske søer, i Michigan var hvedemarkerne ved at modnes, i Indiana høsten i fuld gang, enkelte steder var tærskningen begyndt, og majsen havde nået voksen mands højde. Chicago fo'r vi så hurtigt igennem, at jeg ingen forandring fik sét. Der

skiltes jeg fra mine rejsekammerater, men traf et par ny, der var rejst over på samme skib som jeg; når der er 1400 passagerer ombord, kan jo nok en og anden blive oversét.

Årstiden gik nu atter tilbage fra den tropiske hede i Chicago; i Duluth, Minnesota, var temperaturen behagelig. Da der var nogle timers ophold, gik jeg til fjælds og så ud over egnen. Duluth ligger terrasseformigt opad den hårde klippe, Superior på sletten på den modsatte side af fjorden. Det er nu to store byer, som der knap var tænkt på for 20 år siden, om andre 20 år tænker jeg, de er på Chicagos størrelse. De danner et knudepunkt for jærnvejene, der er en ypperlig havn, et hvededyrkende opland, der søger sin lige. Det var et dejligt udsyn.

Vort næste ophold var i Winnipeg, hovedstaden i Manitoba, vi var nu atter på Canadas grund, vor vej gik, som det syntes, gennem endeløse skove. I Saskatchevan kom vi ud på den bølgende prærie, kun træer ved floder, søer og vandsteder. Vor hovedstad vil du sagtens finde i et konversationslexikon som en ubetydelig flække på en ørkenagtig slette, anlagt for c. 20 år siden, men hvorfra indvandrerne flyttede bort igen, da de opdagede, at intet kunde gro der. Nu ligger byen imidlertid på en frugtbar slette, hvor alle kornsorter trives til fuldkommenhed. Sagen er ganske simpelt den, at farmeren skal gøre

jordarbejdet om efteråret, samle vinterens fugtighed i jorden og røre sålidt som muligt ved jorden i foråret. Den har nu omtrent 14,000 indbyggere.

Nu var jeg altså nået til vejende, jeg fandt arbejdsvilkårene gode. Så var det at finde et hjem, det lykkedes også snart, d. v. s. en jordlod, huset måtte jeg selv bygge. Jeg tog arbejde hos en stor farmer, fik $2^1/_2$ dollars om dagen og kom ret godt ind i brugen af maskiner og redskaber under høhøsten. Man lader græsset her stå på roden og tørres og vejres, slår det så med maskine, river det sammen i så store stakke som muligt. Det bliver så godt og vellugtende hø, som man kan ønske sig, og så er det så rart billigt. Sin egen mark avler man hvede på, og man slår hø på jord, der ikke er optaget eller ejes af jærnvejsselskaberne. Så har man det for arbejdet, de gode græsarter, prærieuld og buffalogræs ødes ikke, selv om de står lidt længe, jeg har været med til at bjærge godt hø her sidst i November.

På en sådan canadisk farm kan man møde noget af hver sort. Imorges gik vildgæs, tamme ænder, heste, køer i en skøn forening, imens en gasolinplov kom farende og larmede som et halvhundrede automobiler. Mennesker samles her fra de mest forskellige stillinger. Foruden mig er her på farmen en ung engelskmand, først bogholder hos sin fader, en stor entreprenør i Eng-

land. Han fik lyst til at se dette nye land, tog så arbejde her og der og så sagerne an. En Skotte, der havde studeret til præst, men havde taget plads i en bank, været ridende politibetjent i Sydafrika, er nu også her. Endvidere har vi en irsk bonde, en tømrer fra Nova Scotia, en gårdmand fra Ontario, som lejede sin gård ud for at se sig om i Canada. Hvor kunde disse mennesker fortælle mærkelige ting fra alle jordens egne, fra opmålingsrejser i arktiske egne for regeringen, fra fiskeri i fjorde og på fiskebanker, om uvejr og godt vejr, om medgang og modgang i de forskelligste livsforhold! Irlænderen var uden sammenligning den bedste fortæller.

Jeg har nu huset bygget og lever som en stilfærdig husmand, tjener ikke meget mere i vinter end opholdet, passer nogle kreaturer, heste, muldyr for en flink nabo, der kom for 5 år siden. Han er nu en af de ældste settlere på stedet, ret velstående, god nabo, som forhåbentlig bliver gift i vinter; hans kæreste, stoler jeg på, skal komme godt ud af det med min kone.

Vor hovedstad Nokomis (600 indb.) er en by efter alle regler, borgmester, rådhus, 2 hoteller, 2 banker, guldsmedbutik, aviskontor, barberstue, 4 restauranter, skrædder, sadelmager, fotograf, 2 doktore, tandlæge m. m. m., så du ser, vi har civilisationen ikke mere end nogle danske

mil borte. Jeg bor ikke langt fra en landstation, hvor man dog endnu ikke har posthus.

Eders

F.

Frederiksen købte sig altså en regeringslod, fik en bræddehytte (shanty) rejst, tog arbejde hos andre og stred vinteren igennem, som han kunde, et brev skrevet ved Jul 1911, som her meddeles, vil nogenlunde klargøre stilling og forhold.

Ifjor vinter havde vi nogle kuldegrader om ved 50, ikke Fahrenheitere, men ærlige, store danske grader og så desuden nogle snestorme, som forslog noget. En dag, jeg havde kørt foder hjem, kom der en snestorm, såsnart jeg havde spændt fra, og begravede slæden for mig. Foderet fik jeg slæbt ind i laden og brugte næste Dag til at grave slæden ud, så var det gjort. Men da jeg om morgenen vågnede, var slæden skjult i en vældig snedrive, og jeg kunde begynde forfra. Denne gang havde jeg dog held til at få den ud på fri mark, inden sneen atter tog fat. Således gik Januar med storm og kulde i et køre, men — når man har nok at bide og brænde og ikke skal være ude hele tiden, er det slet ikke så forfærdeligt. Jeg holder køerne inde den største del af måneden, hestene derimod har daglig været ude c. 8 timer og morede sig tilsyneladende godt. Hvad danske heste vilde have syntes om det, er mig ikke helt klart. Februar var dejlig, solen skinnede varmt og smeltede sneen overalt, hvor den kunde få en mørk plet at bide sig fast i. Nætterne var kolde

og klare, luften tit om morgenen fuld af iskrystaller, som frembragte de dejligste spejlinger, byer sås med tårne og tinder, det var vel ikke andet end halmstakke. Bisole lyste sammenknyttede med ildbånd, eller der var regnbuefarvede ringe om solen, og i det fjærne så man skov- og bjærglandskaber. Sidst på måneden begyndte præriens beboere at røre sig, prærieulven tog til at hyle, grævlingen sagde: „gu hu!“ til sine kammerater, stinkdyret krøb op og så sig om; den store hornugle, der havde været snehvid, gjorde sig rede til at iføre sig sin grå sommerdragt og tudede omkap med grævlingen, så det var til at forstå, hvorfor den kaldes ugletuderen (toot owl). Snefuglene, der hidtil lignede blegede bogfinker, blev sorte på største delen af kroppen og fik navn af vårfugle; de hopper omkring i hundredevis. Først i Marts blev jorden synlig på store strækninger, og farmerne gav sig i lag med at rense sædekorn, se redskaberne efter og tænke på forårsarbejdet, og allerede midt i Marts var harven i fuld gang, agerhønsene kaglede, og en skønne dag hørte vi ved middagtid en lyd som en sten kastedes mod en telegraftråd, det var „the blackbird“, der meldte sig med sin mærkelige røst. Det er forresten en løjerlig fugl, den ligner en solsort på væsen og størrelse, nogle af dem er helt sorte, andre har officersdistinktioner på skuldrene, nogle som sekondløjtnanter, andre

som generaler. De har forgyldt hue på hovedet og opfører sig, som de regerede over alle de andre. Det var de første trækfugle, så kom alle de andre. Gæssene plumpede ned i vandhuller, spadserede på vejene, fandt landet for beboet og bestemte sig til at rejse nord på. Ænderne gik straks igang med at bygge rede rundt om i buskene. Højt over vore hoveder kom svaner og pelikaner flyvende og råbte ned til os i forbifarten, tilsidst alle de små lærker og drosler; gopherne, en slags murmeldyr, tittede ud af deres huller og mindede os om, at vi måtte være rede og begynde sæden 1ste April. Foråret er en travl tid, hver mand har her 6 trækdyr at arbejde med og kiler på i marken, sålænge dyrene ævner. Så skal kvæget fodres; og har man ingen kvindfolk i huset, er der madlavning, malkning og anden syssel, må den tit gøres om natten.

Men lad mig, mens jeg har det i tankerne, føje til: James, du véd, vil rejse. Det bliver vist for civiliseret for ham. Han kom her for 6 år siden fra Dakota, havde et par stude for vognen, to dollars i lommen, to skæpper havre i en sæk, 80 miles til den nærmeste købmand, og den gang var der ingen, man kunde gå ud at arbejde for. Men ligegodt, han slog sig ned på en „hjemstavn“, boede i sin vognkasse, levede af vildandeæg, købte en gammel plov for havren og de to dollars, dyr-

kede sin jord med flid og omhu; nu rejser han sagtens, men tager en anseelig kapital med sig.

Forresten må jeg da også fortælle, at jeg sidste vinter blandt andet havde besøg af en Jøde fra Palæstina, han fortalte mig om agerdyrkning og kornavl i sit hjem ved foden af Libanon og forklarede mig, hvorfor landene, der regeres af Tyrkerne, står stille: skattekræveren går i marken og tager indtil det halve af bondens afgrøde. Forøvrig udmalede han landets milde klima, dets frugtbarhed og skønhed. Først var han rejst til Mexico, men der havde han hele tiden været syg. Fra Mexico drog han nordpå til os og havde nu boet her fire år uden én dags sygdom. Til tak for hans fortællinger fyldte jeg ham med stegt flæsk, som han lod smage sig godt.

Det var jo en énsom jul, jeg holdt. Eders var sagtens mere selskabelig end min, jeg var nemlig ene rådende omtrent på én dansk kvadratmil, mine naboer var rejst til besøg sydpå og havde bedt mig passe hus og hjem for dem, til de kom tilbage. Min tid gik så med at passe dyrene, og så stor en flok som sidste jul har jeg aldrig kommanderet over, men da husene ligger noget spredt, — jeg måtte hente halmen omtrent en dansk mil borte, — så kom jeg til at fare om på prærien den største del af tiden. Og så husholdningen! Ja, der kunde jeg rigtignok haft brug for kone eller datter. Det tager mig en skamme-

lig lang tid at lave mad, vaske op, gøre rent osv. At tørre støv af måtte opgives, der kommer vel en tid, da man også kan få det flyttet.

I kirke har jeg ikke kunnet gå, da jeg jo levede helt ene, og vor store stad med sine butiker, 300 indbyggere og to jærnbanestationer, ligger et par danske mil borte. Der er ganske vist en skole eller to nærmere, hvor Methodister holder gudstjeneste, men også de er langt borte. Men når nu mine små drenge og piger er her, kan vi gøre fordring på at få en skole bygget i vor umiddelbare nærhed. Så får vi pastor Doney til at komme herud om søndagen, han er presbyterianer og en alvorlig, god mand.

Posten må vi også hente og bringe til byen, alt bliver dog forhåbentlig lettere, når vi får station på holdepladsen her tætved, og det er kun et tidsspørgsmål.

Heldigvis fik jeg mig jo en kone midt i maj; efter en lang mild tid kom et par kolde dage, lige som mamma og børnene kom; ja vi fik endog et pænt lille lag sne at modtage dem med, og de troede naturligvis, at de var landet et fælt øde sted, i et ufrugtbart polarland, men da sneen smeltede og blomsterne allevegne tittede frem; da de opdagede, at man om sommeren bare kan gå ned til søen med en bøsse for til enhver tid at skaffe sig en and, kom de til at synes bedre om stillingen. Landet er meget frugbart. Vi har kun

for lidt regn, o. 16 tommer, men hovedparten falder i maj og juni til meget bekvemme tider. I år havde vi en undtagelse fra regelen, vi fik en del extra regn i september, hvad der atter voldte, at tærskningen tog dobbelt så lang tid som den plejede. Dertil kom, at vinteren mødte et par måneder før tiden, hvoraf følgen blev, at en god del korn endnu står på marken og venter på lejlighed til at blive tærsket, hvad næppe sker før henimod foråret. Vi har jo måttet hænge svært i, sålænge det var sommer. Jeg har delt mig mellem smedning, tømmerarbejde og jordens dyrkning for andre. Endnu har jeg ikke kunnet skaffe mig trækdyr. En mand, jeg lejede til at brække et stykke for mig, trak tiden ud, sæden kom for sent i jorden, der blev 8 acres sået med havre, men den frøs, dog er den brugbar til foder for vore tre køer. Til foråret håber vi at få farmet lidt jord selv og komme i gang med opdyrkning af vor egen lod. Det hjælper så forbavsende lidt at arbejde for andre, selv om man kan tjene en 12—14 dollars i ugeløn, i sammenligning med at arbejde hjemme for sig selv. Noget går altid i skuddermudder, når man er hjemmefra. Mamma og børnene trives vel, og vil de være ærlige, finder de, at her er dejligt. Ja, det er her. I februar havde vi det mest himmelske vejr, det frøs ikke synderligt. Luften var vidunderlig klar; når månen ikke skinnede altfor stærkt, blussede nord-

lysene så pragtfulde, som vi aldrig ser dem hjemme. Vi bor jo på et højland med ren og tør luft og har en stjærnehimmel, hvor man med blotte øjne kan se selv de allermindste stjærner, det ser ud, som der var mange flere på himlen end i Danmarks tågede luft. Forleden pegede min lille dreng på himlen og spurgte: „bor Vorherre der oppe?“ — „Ja.“ — „Så synes jeg virkelig, at han bor meget kønnere her end i Danmark.“

For mig var det iår en stor og behagelig forandring fra ifjor, at jeg kan sidde hjemme blandt mine kære og holde jul på dansk med juletræ, julesalmer og glade børn, istedetfor at gå så ene omkring som Robinson, inden han fandt Fredag, og det gjorde jeg ifjor. Vi er i vinter flyttede over på en anden farm, der er bedre udstyret end vor egen. Vi kan for ex. sidde i vor stue og tale med alle naboerne i telefon. Det gør, at selv om stedet ligger ensomt, føler vi os naboerne nærmere. Vort eget sted er jo endnu beskedent, skønt vi har øget det efter ævne hver gang tid og lejlighed bød sig. Købmand har vi heldigvis to danske mil til, det vil spare os meget; at vort postvæsen er lige så langt borte, er jo mindre morsomt, men — for få år siden måtte vore naboer hente deres post 80 „miles“ borte i en by, som hedder Davidson. Men når nu vor stationsby vokser op til Holsteds størrelse eller til Chicago's, så kommer vore velmagtsdage. For tiden er hverken kreaturer eller

grise altid salgbare, det eneste, vi nu og da kan gøre en skilling ud af, er smør og æg.

Mit brev er blevet grumme langt, mange kærlige hilsener.

Eders
D. F.

Endnu et lille brev medtager jeg.

Saskatch. 10/8 10.

Kære hustru!

Det er nu en hel måned, siden jeg hørte fra Eder, og jeg begynder at længes. Såvidt jeg skønner, er her gode udsigter til at vinde et fremtidshjem. Et lille beskedent hus har jeg sat op, til vi kan faa vor egen hytte op. For tiden arbejder jeg hos en flink mand, der betaler godt; her er i det hele god fortjeneste for en duelig arbejder. Høsten begynder, og årets travleste tid kommer.

En hel del har jeg turet om på prærien, som jeg finder køn, og både dyre- og plantelivet er meget ejendommeligt. Hjemmefra er vi jo ikke vant til at se roserne blomstre langt ind i høst, eller at falke og andre rovfugle sidder stille ved vejkanten og kikker på én, når man går forbi, eller at prærieulvene står stive som en pind, til man er nær ved at træde på dem, så synker de pludselig i jorden. Grævlingen rejser sig også lige op og glor på den fremmede; sparker man efter ham, hvæser han og forsvinder i sin hule. Han

er som de fleste vilde dyr herovre noget mere ren i kuløren end hjemme.

Kærlige hilsener.

Eders

D.

Først i Maj måned 1911 bestemte hans hustru sig til at rejse derover. Afskeden fra slægt og venner og fra tre børn, som blev tilbage i fædrelandet, var overmåde svær. Et brev vidner derom.

$^{12}/_{5}$ 11.

Skønt vi gjorde os umage for at være rolige og stærke, så var der jo dog i hjærterne hele tiden: det er det sidste, det er afskeden, hvem véd, om vi nogensinde mere mødes. Det var den sidste søndag, den sidste tur i den dejlige skov, det var den sidste dag. For den lille 12-årige Marie var alt lige forfærdelig svært, jeg tror aldrig, jeg har sét et barn så bedrøvet. Henning, den lille 16-årige, tynde dreng, havde rejsens æventyr i hovedet og var ret forhåbningsfuld og fornøjet. Ellen (6 år) havde slået sig til ro med, at „bestefarbror“ havde sagt, at om 3 år kom de nok igen. Hun gik og sagde: „idag er der to dage og tre år, til vi kommer hjem.“ Da de rejste ind til København, stod hun og lille Hans ved vinduet og så ud, da vi kørte gennem den tætte skov ved Holte. Han udbrød: „hvor jeg vilde ønske, at jeg gik i den skov ganske alene!„ Han er en lille, mærkelig tænksom, fyr. „Jeg tænker såmeget i denne tid,“ sagde han til sin moster, der er hans fortrolige veninde, „det kommer til mig, tænk på,

tænk hele tiden!“ og da hun en aften sagde til ham, at hun håbede, han vilde blive en god dreng, svarede han helt alvorlig: „jeg tænker da altid til det gode.“

Den 4de Maj 1910 drog så den lille flok med „United States“ og de 49 studentersangere ud på den lange rejse, fulgt af de kærligste tanker. Der var såmange, der holdt af dem.

7/5 11.

Idag passerede vi Shetlandsøerne. Fra skibet så vi kun en gold ø, klipper og et stort, hvidt fyrtårn. Igår havde vi en værre tur. Lige da vi havde forladt Kristiansand, blev alle sendt ned, vi skulde af med billetterne og atter „synes“. Så gik vi alle 1100 afsted ned gennem de smalle gange, luften var kvælende og en trængsel og masen på, jeg aldrig har sét mage til, vi måtte holde to stive klokketimer ud. Marie blev syg og har været det siden, Niels blev næsten kvalt, men tabte ikke humøret. „Å, ta de tøser væk! — véd du hvad, Mama, hér er ikke dejligt!“ Marie græd, Hans var ganske stille. Henning hjalp mig godt. Søsygen regerer, Ellen er dog rask. Da jeg forleden aften spurgte Hans, om han græd for sin moster, svarede han: „nej, for dem allesammen; hvorfor skulde vi dog rejse fra dem allesammen?“

Onsdag.

Vi har haft et par slemme dage med storm og søsyge, luften er skrækkelig, Marie er elendig, Hans også. De tre andre og jeg er også søsyge i ordets almindelige forstand, det er slemt nok, men Baby, — Du véd, Marie har beholdt sit kælenavn fra hun var lille — véd jeg slet ikke, hvad jeg skal stille op med. Hans har jeg båret op på dækket, han er den besværligste og giver aldrig ro, mad kan ingen af os tåle at se. „Gid du dog vilde lave maden!" siger Hans, „hvorfor byggede papa ikke sit lille hus ligeoverfor moster?" — Maden er sild og løgsovs, kål og flæsk, hvidkålsuppe, bankekød. Jomfruen, der fik en extra skilling for at hjælpe lidt på os, sér vi ikke. Opvarterne er flinke, dannede, godmodige, giver hvad de skal. Niels er fortræffelig, I måtte synes om den dreng, om I så ham. Hans var før gået op med Henning på dækket, mens jeg gjorde istand hernede og kom så på engang tumlende ned i kahytten: „å, mamma, jeg susede ned ad trappen og faldt forlængs!" og hans lille, friske, kære røst lyder så sødt.

Torsdag.

Da jeg idag fik Hans stablet op på dækket, lagde han sig syg ned og sagde: „å, sikke bølger, de er lisom en grav!“ Han og Marie er stadig syge: tykke, ømme, tomme maver; det er ynkeligt at se på, og jeg gruer for det. Idag hørte vi for første gang studenterne synge „Ja, vi elsker dette landet, — elsker, elsker det og tænker på vor fa'r og mo'r —!“

Ellen er fuldstændig rask og kvik. Hun var på dækket iforgårs, men faldt ned og slog sig, så hun besvimede, Du kan forstå, hvor angst jeg blev, men hun kom sig heldigvis igen. Hun hopper og springer og leger og siger „mamma, jeg er din raske pige.“ Det er ikke morsomt at sidde 8 timer på et dæk i storm og slud uden skjul. Der er ikke til at være nedenunder for den kvælende luft og stank. Vi er taknemmelige, når vi kun må have tørvejr og kan være på dækket.

Idag er det fredag, solen skinner, og det er temmelig koldt, men vi er ubeskrivelig taknemmelige, når vi blot kan være på dækket. Vi har

fået ærter og salt, grovt, rødt flæsk til middag. Sultne var vi og fik kørt lidt i os, men det er en drøj kost at klø på, dog må jeg sige: vi går på det med frisk mod allesammen, ja, alle undtagen Baby. Den smule, vi lokker i hende, står straks ud af hende igen. I aften har jeg bestilt et æg til hende, det og et halvt æble er hendes daglige ranson, og det er ikke meget. Hans løber nu flink om og leger. En halvfin familie, ligesom vi, med en lille dreng på 7 år har slået sig sammen med os, han leger hele dagen med mine børn. Henad aften blev havet næsten stille. For os, der klynger os til dækket, hvordan så vejret er, har det jo stor betydning.

De har iøvrig indjaget mig en sådan skræk for landgangen, at hvis jeg kunde bytte billetterne, gjorde jeg det. Emigranttogene skal også være rædsomme. Dog må jeg sige, at hidtil har jeg haft følelsen af, at én af Vorherres engle har ført os, så måske også alt går bedre, når vi kommer til vejende, end vi tror.

Lørdag.

Vi har haft en dejlig nat, sovet trygt. Henning, Niels og jeg klæder os på og drikker the nede; de andre tre sarte væsner, der hader spisestuen, får the ind. Idag fik Baby lidt ned og beholdt det for første gang. Børnene bruger pengene til æbler, der er ubeskrivelig vederkvægende, men næsten ikke til at få fat i.

For hver Dansker er her nok 5—6 Norske og Svenske. De er livligere og kønnere. Havet er dejligt med sine store, hvidtoppede bølger, men der er noget rædsomt i dets vælde og man beundrer skibet, der så støt arbejder sig frem igennem nattemørke og storm og bølger. Men her på tredie klasse føler man sig så uendelig forladt og lille, som en dråbe i menneskehavet. Al min synd og sorg og savn er kastet med mit „jordelin", og jeg kan kun sige, når jeg lægger mig: Herre, forbarm dig over os! —

Idag er stemningen ikke så lidt bedre, folk har vænnet sig til søen, bølgerne er heller ikke så høje, skønt stormen suser om ørerne på os. En

interessant svensk familie, der er ombord, har jeg talt lidt med: en ung, forholdsvis svær, stor kone med 7 store, svære børn, 4 voksne døtre, 2 mægtige drenge på 12—13 år. Manden og den voksne søn rejste ifjor. De har taget land, — friland — i Dakota og rejser nu over til ejendommen. De gør et velhavende indtryk, er godt klædt, bærer sølvsmykker og har masser af mad med. Dem kan man kalde indvandring af arbejdskraft. Når de nu efterhånden får hver sin farm, som de er født og båren til, bliver de rige. Konen har en broder derinde, han er præst og har været der i 23 år. Det skal være et skønt bjærgland. En ung kone har været hjemme i besøg i Nordsverige med 5 småbørn, otte dages rejse fra Kristiania og skal nu langt ind i Amerika. Lystige er de, og godt humør har de alle. På den anden side er der mange ensomme, unge piger, de er søsyge og kede af alt.

Lørdag Aften $^{18}/_{5}$

„Natten er så stille,
Luften er så klar,
månens stråler spille
henad søens glar."

Atlanterhavet er stille iaften, overfladen kun svagt kruset. De unge danser, vi sidder og ser på dem, et ungt norsk ægtepar var fuldstændig bedårende, de dansede vidunderlig smukt. Aftenstjærnen står højt på himlen, dens klare stråler spejler sig i det mørke havdyb. Hvor kan livet være smukt! Børnene har i de sidste dage sét svært godt ud i deres hvide jersey bluser og med de røde huer. New Foundlands bankerne har vi passeret, vi håber at skulle nå land mandag aften og glæder os over den hurtige rejse og det gode vejr, men — jeg gruer for landingen og toget. Godnat, venner i det fjærne, — i det fjærne!

Søndag.

„En vej eller anden, Vorherre véd råd,
måske ikke min vej, måske ikke din vej,
og dog ad sin egen Vorherre véd råd.

Skrid dristelig fremad, fluks bølgen blir delt,
og gangstien lavet, fuldtryg gennem havet,
vor sorg dér begravet, thi Herren véd råd.“

Vi vågnede atter til godt vejr, men alligevel bølgegang, ingen dog søsyge. Vi havde gudstjeneste idag på dækket; det var rigtig rart. Til middag fik vi god sagosuppe, flæskesteg med kartofler og rødbeder, i tilgift fik hver en appelsin. Det er kun kampen for tilværelsen, der er så svær. Klemt, puffet, skubbet tilside af de stærkere bliver man, hvor man kommer, vi må jo finde os i at være blandt de sidste. Dog må jeg sige, sørejsen er i det hele gået over forventning godt, og vejret har vi ikke haft grund til at klage over, nogen blæst har vi ganske vist haft, men kun halvanden dags regn. De sidste 4—5 dage har

vejret været roligt og smukt. Børnene har heltigennem været små, elskværdige og forstandige mennesker med en mærkelig forståelse af vore ejendommelige forhold. Hans og Baby stille og noget vemodige, Henning og Ellen raske og glade, Niels altid fuld af løjer. En nat i stærk blæst tumlede han ud af køjen, han skulde i „forretninger“, i farten snappede han min hat, som han tog på hovedet. I kan ikke forestille Eder, hvor komisk den lille purk så ud i den situation!

Mandag.

Idag strålende vejr, søen næsten spejlblank. Vi havde solen, da den stod op, lige agter for os, og hele kølvandet var en strålende, funklende, gylden stribe. Det var et hartad ufattelig dejligt, overjordisk syn. Billedet af den tykke, sorte røgsøjle, der jo altid står bag efter os, kastes tilbage af havets blanke, bølgende spejl.

Folk siger, at vi når ind i aften og kommer i land imorgen d. 16de, men det bliver vel først onsdag. Vi har igen været jaget under dækket og presset rundt i de samme gange. Imorgen kommer den amerikanske læge, og så skal vi alle syvhundrede synes af ham på fordækket. Får jeg nu ikke skrevet mere, vilde jeg nødig have, at I skulde tro, vi havde lidt altformeget ondt. Børnene er raske og søde, og mætte har vi da været hver dag, vi i det hele har kunnet spise noget, Baby er ganske vist meget slunken. Det er jo i visse måder en soldatertid, vi aftjener, men for det slag, der imorgen skal stå på Ellis' Island, gruer jeg. Gud har været os god hidtil, han hjælper os vel igennem.

„Hjælp os og før os, at faste vi stå,
stride, og sejre i striden.
Frelser og fører, du æren skal få
nu og evindelig siden!“

Kærlige hilsener!

Eders
Johanne.

De følgende breve vil give besked om rejsen tillands, der var ubeskrivelig svær, vel sagtens fordi den gik fra syd til nord og ikke, som de sædvanlige emigranttog, fra øst til vest.

Saskatch. 26/5 11.

Kære venner!

Vi er da komne til vejende, børnene er syge, her er meget koldt. Det er svært at skrive, alt er endnu så fremmed, men I skal nok få nærmere besked, vi kommer vel også over dette. Niels er alvorlig syg og tager min tid dag og nat, vi har omtrent to danske mil til den nærmeste by. Mens jeg var ved at bage brød, kom en mand ind og spurgte, om vi havde breve, vilde han tage dem med. Der er dog ingen grund til ængstelse, men jeg kan jo ikke lyve for Eder og sige, at alt er dejligt. Vi har en ko og god fed mælk og syv høns, æg altså også.

Eders
Johanne.

Søndag, $^{28}/_{5}$ 11.

Kære bedstefar!

Du må undskylde, at det har varet hele otte dage, inden jeg fik skrevet, men vi var alle så medtagne af rejsen, at jeg ikke har formået noget udover at få lidt skik på sagerne og under meget vanskelige forhold at skaffe familien et måltid mad tre gange daglig. Nu er vi dog ved at komme lidt i orden. Henning mener at have fortalt om vor jærnvejsrejse, den trodser enhver beskrivelse. I de fem nætter, vi rejste, lykkedes det os at komme rigtig til ro på gode træbænke i fuld længde — under de to. De øvrige tre var det uafladelig skiften. Når vi var vel komne til ro, måtte vi op igen, vente på en kold station og ind i et nyt tog. Sidste nat lagde jeg de tre små ned på gulvet mellem sæderne, de *kunde* ikke mere sidde oprejst. Men af rystelsen og stødene fik de dårlige hoveder, Ellen blev stokdøv, Hans fik smærter i baghovedet og lille Niels opkastninger, som om alle indvoldene skulde op med, og ingen mad kunde han tåle, han er dog nu i bedring. Ellen og Hans er atter ved at komme i humør. Marie havde bleg-

ner i halsen og feber under hele turen, sér endnu grumme dårlig ud, men begynder dog også at rette sig noget. Henning er mere forknyt. Han var mig dog en fuldgod støtte under den lange, besværlige rejse, altid villig, kærlig, hjælpsom. Nu da spændingen er forbi, kommer også for ham tilbageslaget, han er træt og syg, men det er jo ikke andet, end man kunde vente. Ellen har hele tiden været den raskeste. Af ingen af dem, fra den ældste til den yngste, har jeg hørt en klage eller en uartighed. Ja, da vi klokken et om natten blev smidt ud i kulden, i den fygende sne, på den sidste station, da græd vi allesammen, men så var jo rigtignok min mand der.

Her er endnu så bart og fremmed på den vildene prærie. Det er ligesom på havet. Vi er et lille bitte midtpunkt i en kreds, der efter omstændighederne er større eller mindre. I højt, klart vejr kan man se 8—10 mil bort, og der dukker så huse op i det fjærne og hér og dér en elevator. Når det regner eller sner, er det, som om vor lille hytte var den eneste menneskebolig på hele jordens overflade. Du kan jo begribe, at her så rædsomt ud, værre end du forestiller dig. Nu har vi dog fået det meste snavs skovlet ud. Hjemligt, nej, det er her endnu ikke, men jeg tror, det skal komme. Inden disse fire, lave vægge skulde der dog helst findes lidt hygge til børnene og os, om vi skal leve.

Min mand har jo slidt og slidt, hans tøj falder af ham i snavsede stumper, han kunde jo dårlig undvære os, derfor måtte rejsen voves. Det er ikke lette kår for et ensomt mandfolk dag efter dag at komme hjem fra sit arbejde træt, våd, snavset til et iskoldt rum uden mad, uden tøj at skifte med.

Endnu er her meget koldt, koldere end I har haft det i vinter i Danmark, igår havde vi en regelret snestorm hele dagen og det meste af natten. Men andre holder det jo ud, og vi må med Guds hjælp også stride vor strid tilende.

Min mand har bygget sig en lille smedie bagved huset, den dækker den nordre væg. Han har en amerikansk esse, boremaskine fæstet på væggen, en fin slibesten og en god værktøjskasse. Til efteråret venter han at kunne få arbejde ved tærskningen, og det bliver godt betalt. Alle holder af ham og er villige til at give ham en håndsrækning. Min opgave vil det blive at tænke så lidt på mig selv som muligt, og være, om det blot kunde lykkes mig, alt for ham og børnene, — og med Guds hjælp — det *skal* lykkes, er end begyndelsen svær. Min mand er jo ubeskrivelig glad for at have fået os alle herover.

Nu gælder det at få trækdyr, en hest koster i øjeblikket 500 dollars, det er jo en formue, og mindre end fire kan man ikke nøjes med for at bryde præriens jordbund, der i årtusinder har

ligget urørt. Vi har lånt en vogn og skal imorgen til byen efter det nødvendigste køkkentøj og en smule mad. Man render ikke i butikker her. Mel, havregryn, fedt, en „spand“ syltetøj havde min mand købt. Et brød, ½ pund smør fik jeg af en lille, køn, ung nabokone, der bor en fjerdingvej herfra. Vor egen ko gi'r kun lidt, men fed mælk, den kostede 50 dollars. Desuden har vi syv høns, der lægger godt æg og to smågrise til Hans's glæde, alle går de ude i sneen. Stuen er 16 fod lang og 12 bred, det er hvad vi foreløbig har at muntre os i. Et bord og en bænk er der slået op. To store senge er anbragt over hinanden, et gardin hænger jeg om, så ligner de en himmelseng. Nybyggere *er* vi, og som sådanne må vi leve. Henning sover ovenpå en kasse, han skal i sommer tjene hos vor nabo. Det er unge, smukke mennesker, på deres vis dannede, og de har de kræfter og den ungdom, vi mangler. For Henning bliver skolen nok hård, foreløbig er vi enige om, at drengen skal have 14 dage fri til at hvile ud og vænne sig til det nye liv.

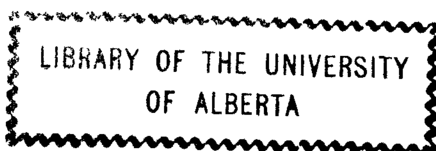
Alle de andre sover, jeg er træt, godnat!

Eders

J.

Efterskrift.

Jeg véd ikke, om du har forstået vor route. For at få os ud af byen Ny York samme dag sendte de os til Utica, ni timers ophold. Derfra

til Montreal i Canada, hvor vi heldigvis om natten traf et emigranttog, indrettet på langfart, Canadian Pacific (C. P. R.); én nat havde vi helt ro. Næste morgen Kl. 4 purret ud til Winipeg, hvor der atter var et ophold, og så endelig med det ganske flotte, men ikke nær så magelige tog o. 20 timers rejse hertil.

$^{26}/_{5}$ 11.

Kære bedstefar!

Nu er vi kommet til vejende, Kl. 12 om natten nåede vi stationen, vi sov på et hotel om natten, og vi sov godt, kan du tro, for vi havde ikke været i seng hele jærnvejsrejsen, men sovet på bænke hele tiden .... For det meste har vi kørt gennem skov, alle steder har der været skovbrande. Den 21de kørte vi ud til vort hus .... Der er en sø, der hører os til, som er 20 tønder land stor, den er fuld af ænder og alle mulige vadefugle, i sivene ved bredden bor der nogle fugle, som hedder blackbirds.

14/6

Jeg er kommen ud at tjene, får 8 dollars om måneden, men du kan tro, jeg må ordentlig slide i det. Idag har jeg pløjet hele dagen med fire heste, og det bliver man temmelig træt af, men det er dog ikke så svært arbejde, som da vi lavede hans hus istand. Jeg har fanget en slange, der var halvanden alen lang, den var ikke giftig.

Mange hilsener

fra

Henning.

Juni 1911.

Ellen laver mad idag af kakao og brød til en rædsom dukke, hun fik igår, hendes fødselsdag. Vi mistede alle hendes dukker og tøj på vejen, en sovevogn kørte fra os. Og i vor herværende by, den lille, forvildede prærieby, kan ingen dukke fås, så det var en større sorg, end man i øjeblikket tænkte, at miste sin dukke hér, hvor de i så høj grad trænger til lidt legetøj i den første tid og er taknemmelige for det mindste.

De har nu fået en lille hundehvalp, som Hans vilde skulde hedde „Never-mind“ (ligegodt). Det er nemlig dens valgsprog. Skal den besørge et af sine ærinder, er det den ganske ligegyldigt, om det er i en hat på gulvet eller i en dukkeseng. Det samme gælder, hvad den spiser, det lader til, at en barnesærk smager den ligeságodt som en tallerken havregrød. Den morer dog børnene umådeligt. Hans siger: „ja, selv om det også er Ellens hund, så er det min bedste ven, det véd jeg da!“

En af vore høns kom forleden hjem med en

flok kyllinger, det vakte også stor glæde. Papa kom for et par dage siden hjem med en yndig, grå kattekilling, som vi kaldte „Silver“ (sølv), og vi får således efterhånden lidt, der binder os til stedet og fylder børnenes tanker og interesser. Henning, det lille skind, har en stram tjeneste, han er voldsom træt, slider rigelig meget. Hans dag varer fra kl. 5 morgen til 9 aften uden middagshvile længere end han spiser. Det går dog nogenlunde for ham. Når han er hjemme hos mig, græder han af og til ubeskrivelig sårt, men går næste dag på med frisk mod igen, og jeg håber, han tåler det.

J—.

$^{12}/_{7}$ 11.

Jeg tror dog, at det ikke absolut hører til årstiden med snestorme midt i maj. Men det træffer. Ifjor var her engang midt i juni et dybt snelag, og det takkede man Gud for, thi ellers var der intet blevet af høsten, det var nemlig den sidste væde, der kom her inden høst. I forrige uge havde vi nattefrost, den nippede nok adskilligt, men gjorde dog ingen skade af betydning. Klimaet har under vort korte ophold herovre været stærkt skiftende, som vor nabokone, fru Stiebel, igaar bemærkede: „her har vi al slags vejr!", d. v. s. snestorm, hede, blæsende vejr, regn, vederstyggelig sandflugt, haglvejr, lyn og torden, pludselige uvejr, så kælderlemmene dansede halvanden alen oppe i luften, så nattefrost og igen smeltende hede og sjælden to dage itræk ens, så „det sundeste klima i hele verden", som her skal være, er ikke ubetinget behageligt. Sikkert er det dog, at her er meget og strålende solskin.

Hveden skal her være sået *inden* 1ste maj. Da vi kom her i slutningen af måneden, var prærien ikke grøn endnu, rosenbuskene havde ingen

blomster, buffalopilen ingen blade. Det er lave buske, som dækker største delen af den udyrkede prærie.

Du spørger om vand. Ja, min mand gravede, just da vi var kommet, en brønd, og til vor store glæde fik vi straks frisk, klart, velsmagende og rigeligt vand. I de første dage havde vi hentet brakvand hos vor nabo en ti minutters gang borte. Hvor lykkelige vi er, vil du forstå, når jeg siger dig, at mangelen på vand er landets ulykke. På store strækninger er jorden udyrkelig, mættet af alkali. Det er hvidt, klæbrigt ler med saltagtigt vand i grunden, og søerne heromkring er for det meste saltsøer, drikkevandet virker som engelsk salt og er naturligvis ubrugeligt til vask. Børnene blev syge af det. Vort vand er udmærket, så der havde vi dog held med os. Brønde graves her, hvor der er sandbund, på den måde, at der graves ned, til vandet begynder at vise sig, så har man et pumperør, forsynet med noget, man kalder et „sandpoint“ (sandspids). Dette bores så 2—3 alen ned i jorden og trækker vandet. Hvor store vanskeligheder, der er ved at skaffe godt vand, viste sig hos vor nabo, der har gravet brønde 16 forskellige steder, uden at det lykkedes. I provinsen Alberta skal det endnu være langt værre.

Så var det ovnen. Den, vi har i vor lille, lave hytte, er kongelig: et stort flot komfur med ud-

mærket bagerovn. Du forstår jo nok af hele situationen, at det brød, vi skal bruge, må vi selv bage, ja, vi må gå sålangt tilbage i tiden, at vi også laver vort gær af masede kartofler, mel, salt, sukker og, hvis man kan være så heldig første gang at låne en kop gær af en nabo, ellers må man nøjes uden. Hjemme i Danmark var jeg jo kendt nok med bagning, men her må brødet tilberedes anderledes, og det voldte mig til en begyndelse både sorg og besvær, da det gang på gang mislykkedes. Nu har jeg dog lært kunsten. Smørret laver også hver familie selv, vi må foreløbig købe det, da koen er sén, og kan heldigvis få det hos en af naboerne. Det koster 25 cents pundet, men er jo dårligt; hos en anden fjærnere boende kan jeg købe det for 15 cents, men det er uspiseligt. For 100 pund mel betaler vi 2.25 dollars, for 20 pund sukker 1.25 dollars, for 1 pund gode bønner 40 cents.

Henning kom altså til Richters. For menneskernes skyld foretrækker jeg det, men arbejdet bliver vist strengt. R. er selv en vældig slider af skotsk herkomst, student hjemmefra, et livligt, interesseret menneske, 27 år, med en ung smuk kone på 20. Han siger til Henning: „always jump, never stand still, that is the way to get rich here!“ (du må springe rask, aldrig stå og drive, således bliver man rig herovre). Men det er jo ikke altid let for en halvvoksen dreng at jumpe i et træk

fra kl. 5 morgen til kl. 9 aften uden anden hvile, end når han spiser. Af og til kniber det jo for drengen, men så går han igen på med forbavsende frisk mod og hænger i, så godt, han kan. Med 4 heste og en plov med løst sæde har han pløjet hele brakmarken. Richter roser drengen ved enhver lejlighed og omgås ham med stor venlighed, og hvad der ikke er en ringe ting, de får rigelig og god mad. Der er henved 300 acres land, 8 heste, 3 køer.

Igår var det Ellens fødselsdag, Henning skulde komme hjem om aftenen og drikke chokolade og spise kringle. Kl. 8 kom han, og jeg så jo straks, at det var galt fat. Nå, vi dækkede jo bordet, stillede det danske flag frem og prøvede på at se glade ud. Men det gik, som det er gået os ved andre lejligheder, vi har skullet holde fest så langt, langt borte fra alle, vi holdt af. Først lagde Henning armene på bordet og brast i gråd. Marie kan jo ikke se nogen græde, uden hun straks er med, og Ellen, der er frisk og sød, tror jeg nok græd, fordi hendes fødselsdag blev spoleret. De to små drenge sad og så ganske betuttede ud. Henning havde den dag kørt hø siden den tidlige morgen, ligeså dagen før, masser af hø, hans hænder var hovne og stive, og så havde han desuden malket. Ofte er han dog både frisk og glad, når han kommer hjem, og jeg har fået sat igennem, at han kommer hjem søndag middag. Han

trænger jo ligefrem til at blive vasket og lege lidt. Det er en hård skole, men det var jeg forberedt på, barn, som han er, vidste han jo ikke selv, hvad han gik ind til. Han har sin elskede naturhistorie med sig, og den studerer R. og han sammen i fællesskab. Richter skal så lære dansk og læser rask op af bogen, rav ruskende galt naturligvis, mens Henning er nær ved at briste af latter. Richter synger og spiller ualmindelig smukt, de små rum fyldes, og det toner vidt ud over prærien. En salme, han sang, kendte jeg og sang med, straks slog han over i anden stemme.

Her er desværre ikke altid arbejde nok til min mand lige i nabolaget. I tre uger har han arbejdet en halvanden mil borte. Mandag morgen kl. 4 går han ud og kommer hjem fredag aften. De fire små og jeg er så ene hjemme her på prærien, og det er ikke altid lige hyggeligt. Aldrig i mine dage har jeg været så forslået, og så brun og blå som i disse dage, alt er jo så nyt, og om jeg tør bruge udtrykket, så utildannet. Vor ko, det lille, vilde præriedyr, har aldrig før været i tøjr, og den har mange gange både bragt mælken og mig til at ryge langt hen på prærien. Den har sparket mig slemt, men jeg tror dog, at jeg er ved at få magt med den —, jeg banker tre gange under bordet.

Der samles jo efterhånden smedearbejde hjem. Den dag han får en harve med f. ex. 118 tænder at skærpe, tjener han jo en god dagløn, 3 cents

for hver tand. I dagløn ude omkring tjener han 2 dollars om dagen.

Jeg har forresten også været ude. Stiebel har sået og harvet 10 td. havreland for os, så skulde jeg hjælpe hans unge, helt uerfarne, frue. Børnene tager jeg så med derop, og mens de leger udenfor, tager jeg fat inde.

Anskaffelse af trækdyr er en nødvendighed, en god stud koster 100 dollars. Redskaber, vogn, plov, maskiner anskaffes her almindeligvis på tre års afbetaling mod f. ex. $^1/_3$ af afgrøden. På samme måde håber vi at få vore sager i orden.

Du kan ellers tro, at 160 acres er et stort stykke land, når man ser det ligge for sig i én, ubrudt, sammenhængende flade. Min mand, børnene og jeg gik i forrige uge rundt om ejendommen. Vi blev dog trætte af den lange vej og nedslåede af den uhyre ensomhed. Da vi omsider nåede hjem, udbrød Hans, der var bleven træt, „ja, vi har rigtignok fået en stor plads i verden, mamma!“ Men selv en ukyndig, som jeg, må forundres over muldjordens dybde og rigdom. Fem år itræk sås hvede, så ligger marken og samler kræfter et år, der er intet, som hedder gødning. Hør skal betale sig glimrende, men resikoen er større end ved hveden, da den ikke tåler den mindste frost. Richter mener, at høsten skal give ham 3000 dollars, men det er jo så også nogenledes årets eneste indtægt, og der er jo noget, der hedder vejr

og vind. For 6 år siden, da landet blev åbnet, kom han hertil sammen med en anden skotte, der blev vanvittig af ensomheden.

På den grønne, grønne prærie vokser der et broget blomsterflor, for tiden millioner af blomstrende, duftende, vilde roser, høje, snehvide anemoner, en stor orangefarvet lilie, der tager sig vidunderlig smukt ud i det grønne.

Det er fredag aften, vi har spejdet og spejdet efter en prik i det fjærne, der kunde blive til min mand, men han kommer vist ikke, desværre! „Jeg har såmeget at fortælle ham!“ siger Hans, og Niels: „her er rarest at være, når papa er hjemme!“

Godnat, jeg er træt.

Din

J.

$^{20}/_{7}$ 11.

Min mand arbejder for tiden hos en af vore naboer, Behrend, som flytter op på en bakke o. 1000 fod øst for os. Min mand har gravet brønd i 2 dage, men har ikke været så heldig som hos os, de er 20 fod nede i det fineste blåler, et bor på 6 fod, som de sendte ned, viser samme bund. Skal han have en regulær brøndborer herud, bliver det dyrt. Når de bliver færdig hernede skal de flytte hans lille hus og bygge en stor lade.

Min mand vil så selv se at slå hø iår og låne en maskine, ligeledes håber vi at få lavet en stald af græstørv. Jeg fortalte dig jo, at vi fik pløjet et stykke jord til havre, og vor nabo Richter har pløjet os et udmærket firkantet stykke lige ved huset til køkkenhave. Hans taler om, hvor udmærket jorden her er. Det er for mig som et vidunder, at den jord, der har ligget i årtusinder, blot behøver at pløjes og harves for at danne den fineste, frugbareste muldjord med det samme.

Stiebel har givet min mand lov til at lægge nogel Kartofler og plante lidt køkkenurter i en

strimmel jord, der går ud fra hans græsgang. Det er en hjælp, da det gælder i alle ting for os at have forråd selv. En ting svider til os, at vi ingen kød har, men vi trøster os med, at den ting bliver bedre ad åre.

Underligt er det at se, hvorledes husene i den strålende sommersol vokser frem for synet. Mens jeg i begyndelsen, vi var her, havde følelsen af, at vi var alene på jordens overflade, ser vi nu nærmere og fjærnere snese af farmhuse.

I ikke stor afstand fra os har vi otte boliger, med en blånende bakkekam vest for os; o. 10 mile borte såmange huse, som var det en stor by. I betragtning af, at det kun er seks år siden, at landet blev åbnet, synes jeg, at det er vidunderligt og beviser jo da øjensynligt, at jorden er frugtbar.

Lige syd for vort „homestead", så det går i et med det, ligger et andet og har jo ligget der fra tidernes morgen. Det havde vi håbet kunde blive liggende urørt til næste år, så kunde Henning have fået det til sin part, og så går Behrend, atter en af vore naboer, en Mexikaner, hen og tager det. Vi blev jo stærkt skuffet. Nu er her intet frit land mere, og land betyder hvede og hvede guld.

Landet er, som du vel véd, inddelt i kvadrater. Er en søn, 17 år, kan han få jord. Indenfor omtrent to danske mils omkreds kan den drives sammen med faderens ejendom. Ligger den længere

borte, skal den bebygges og beboes i tre år idetmindste 6 måneder om året. Alle de lige nummere er regeringsjord, de ulige tilhører jærnbaneselskaber eller er kompagnijord og skal købes.

18/7.

Henning var hjemme igår aftes rask og solbrændt, han har sammen med sin husbonde slået, revet og kørt hø de sidste 14 dage, bjerge af hø, de er begge trætte af arbejdet. Min mand er ude med Behrend efter „niggerheads“ (negerhoveder), stene til at lægge i grunden, men de må af og til køre langt efter dem. Sten og træ er her sjældne sager, især træ da. Opgaven er jo for os dobbelt, både at arbejde for at opholde livet, det er jo det første, men dertil kommer det andet, også at opdyrke en farm og skabe os en fremtid. Vi skulde gerne have lidt hø bjærget, en stald bygget og få vort træskur tættet, til vinteren kommer med sine 50^{0} under 0^{0}.

Sommetider gribes jeg næsten af en sjælevånde i min rådvildhed og synes, at vi har styrtet børnene ud i noget, vi ikke kan redde dem ud af. Men man må dog sige: såmange har stridt sig de lange, kolde vintere igennem, lidt og stridt sig gennem de første trange kår, så vi føres vel også igennem med den store, stridende flok, der arbejder sig frem.

Så forresten læser jeg i bibelen, du gav mig med, og fortæller for børnene. Vi læser og skriver lidt efter fattig ævne, om ikke for andet, så optager og beskæftiger det deres tanker.

$^{28}/_{7}$.

Høsten vil begynde om en månedstid og tegner godt. Prærien her har en frugtbar jordbund, skønnere hvede- og kornmarker end her har jeg aldrig sét. De grønne hørmarker er nu ved at blive blå. Græsmarkerne, der ikke er slåede, begynder at se meget tørre ud, vi garderer os efter ævne mod præriebrande, som dog bliver mindre farlige for hvert år, der går. Tidligere har brande en hel måned igennem kunnet hærge store strækninger.

Eders

D. F.

22/8.

Du spørger om spiseseddel for en uge, ja, når du får den for ét måltid, har du den i grunden for ét år. Kosten er meget ensformig, der holdes aldrig mere end tre måltider: breakfast, dinner, supper. En spiseseddel vilde på det nærmeste se således ud:

Breakfast:

Havregrød eller ristet majs, stegt flæsk, brunede kartofler, kaffe, brød, smør.

Dinner:

Stegt flæsk, kartofler, rødbeder, kål, en „pie", en slags budding, the.

Supper:

Kogte æg, hvis man har dem, opvarmede kartofler, kogt frugt, brød, the.

En gang imellem kan man til middag istedetfor buddingen skifte med en kylling eller hane, om den kan skaffes.

At bage brød voldte mig i begyndelsen vanskeligheder, nu er de overvundne. Vort brød lægges i vand, nu er det hvidt, let, velsmagende, vi spiser 14—16 brød om ugen. „Pie" laver jeg sjælden,

det er dejligt, men dyrt og ikke sundt. Grønne nybyggere, som vi, har i det hele ikke synderlig valg med hensyn til maden. Vi må være, nej, vi *er* uendelig taknemmelige, når vi kan få det daglige brød og lægge børnene mætte i seng syv gange om ugen. Gud ske lov og tak, det er hidtil skét. Livet her er ikke, som hvor århundreders civilisation er gået forud; hver eneste nybygger kommer som til en øde ø. Her findes jo til en begyndelse intet af, hvad der behøves i et hjem: ikke en pind eller et skjul, ikke en kornkærne, ikke en spiselig frugt eller et dyr.

Af og til har min mand skudt en vildand eller et par snepper. Nu har vi også en gris, som skal slagtes til jul.

Alle børnene er voksede fra to til fire tommer. Man har en voldsom appetit det første år, man kommer. Hans sagde forleden: „gid man kunde spise hele dagen!“ og igår aftes, da han sad og gumlede: „du laver såmænd altid dejlig mad, mama, ja du gør!“

Så spørger du om møblerne. De består af en bænk og et bord, som min mand har lavet. De kasser, jeg havde, er lavet om til puffer, så har vi et stort, flot komfur og to brede senge. Min mand og jeg har et lille kammer for os selv, hvor også Hans sover i en lille hjemmelavet seng. I „stuekøkkenet“ står i det ene hjørne en bred seng med fjermadras og et pænt hvidt tæppe, der sover

Niels og Baby — Marie. Det hjørne er hendes. En appelsinkasse med lyst, stribet forhæng er hendes skab. I det modsatte hjørne står en lang kasse, hvor Ellen ligger, og dér råder hun. Hun er utrolig sød og køn og tilfreds, ja langt mere end hun var hjemme, men hun siger rigtignok: „ja, mama, når jeg skal giftes, så vil jeg hjem!“

I det hele taget er det jo ikke så svært, om der er noget, man må undvære nu med maden. Om nogle år, eller måske allerede næste år, kan vi jo, når man forstår at koge, og varierer kosten, hvad folk ikke forstår her, få ligeså god mad, som noget andetsted på kloden.

Jeg er i denne tid ganske ene hjemme med de tre små. Du kan tænke dig, Baby er ude at tjene denne måned hos Richters, dér, hvor også Henning arbejder. Den lille, unge, kønne kone venter et barn inden vinter. Hendes mand er ligesålidt hjemme som min mand, de arbejder forresten sammen. Richters kone kom her forleden og sagde, at hun vilde give Baby 5 dollars i denne måned, hvis hun vilde blive hos hende, til manden kom hjem, — det kunde Baby ikke modstå. Men —, ja, det kniber for hende, det lille skind. Der er slet ikke såmeget at bestille, den unge kone er venlig og rar, Baby ser tit ind til os, men hun er jo „kvinden med det ømme hjerte“, og jeg lider jo også for hende. Hun er bleven stor, har vokset tre tommer, rask og pæn ser hun ud, men hun

har længtes voldsomt og mere end nogen af de andre lidt under omvæltningen. Hun har længtes efter skolen, efter kammeraterne og har grædt mange, mange beske tårer.

Henning slider hårdt i det, men er en flink dreng. Han har med „selvbinder“ og 4 heste slået alt kornet på 250 acres, Richter satte i stak. Desuden har de slået utrolige masser hø og sat det i stakke, større end huse, for at sælge det i vinter. De kører ud og slår med maskine, naturligvis på de lodder, der ikke er optagne. Desuden har de bygget to værelser til huset, ja, gravet brønd og kælder har de to små mandfolk også selv. Det er utroligt, hvad der her kan blive forlangt af sådan en lille purk som Henning. Han ser ikke så rask ud som de andre og er ikke vokset såmeget.

Det begynder at blive koldt, i en 14 dages tid har vi måttet lægge i ovnen. Her er temmelig meget at bestille, men det kan jo også være, at det er, fordi jeg er så lidt vant til arbejdet. Hvis man har taget „damenykker“ med sig herover, må man ganske vist helst tage dem af og lægge dem op på en af hylderne, til man igen kommer hjem, men så er sagtens stadsen gået af dem. Koen og grisene må jeg jo passe. Høet, som min mand slog, har jeg stakket, desuden gravet alle kartoflerne op. Når karlfolkene kommer hjem, bringer de meget snavset tøj med sig. Så har jeg desuden haft travlt med at lave tøj istand til vin-

teren, den er jo for os urimelig streng, og med at tætte huset så godt jeg kunde.

De to små drenge strejfer omkring langt ud i prærien til alle sider og altid med hinanden i hånden. Ofte ser vi dem kun som to små streger mod horisonten med et bånd imellem. Langs vejen er der blevet gravet huller til telegrafpæle i denne tid, fem fod dybe. I dem falder der dyr, som ikke kan komme op igen, og dem har de to små svende travlt med at gå på jagt efter. Før kom de hjem og var meget optagne af, at de havde fundet et dyr, der lignede en ræveunge på „fagongen", men „da vi stak en pind ned til den, fik den en fix idé og klatrede op ad pinden, så det var vist et klatredyr". Det var nok en væsel.

Forleden dag stod vi og så på den dejlige solnedgang. Niels sagde: „bor himmelmanden dær?" — „Ja, hvis du mener Vorherre," sagde Hans i en belærende tone. „Så bor Vorherre rigtignok flot, men han plejer nu at være i en ganske anden himmel," sagde Niels. Nå, Gud, vor fa'r, er os nær under alle himmelegne.

Henning er hjemme idag fór at hjælpe sin fader med at bygge en stald af græstørv. Min Mand og jeg har ellers været alene om det. Han pløjer jorden op, så den ligger i furer, jeg stikker dem af og hjælper ham at læsse på og af. Det har været meget varmt og er naturligvis et slid, men vi får så en god stald, der kan skærme for

storm og frost. Tag blev der lagt af brædder og pap. Der kan koen og hønsene finde ly og mulig også et par heste. Jeg er nær ved at ønske, at huset var bygget på samme måde, thi slige græstørvmure er uigennemtrængelige for kulden. De skal være $1^1/_2$ alen tykke for at kunne stå sig.

19/9.

Kære ven!

Der er såmeget, jeg gerne vilde fortælle, men tiden opsluges så underligt her af det daglige slid. Ikke et øjeblik ejer man selv eller er alene, før man om aftenen, jeg kunde fristes til at sige, segner hen i præriens dybe stilhed.

Tak for brev, sange, referat om fødselsdagen. Ja, græde måtte vi landflygtige ganske vist, vi kunde jo følge Eder frem og tilbage, inde og ude, ved bordet, dagen før og om morgenen. „Bedstefarbror"s sang var køn, men næsten ikke til at holde ud. Da det kneb for mig med at synge den, og jeg mærkede det, skulde Henning fortsætte. „Men å nej, jeg kan ikke!" udbrød han, lagde hovedet på sine arme og græd.

For Marie var det jo svært at høre om Eders møde, om alle børnene, hun plejede jo at være med i flokken. Afskeden var hende tung, syg var hun under rejsen, og hver time førte hende længere bort fra alle dem, hun holdt af. Ved det ringeste ord, der kan bringe minder frem hos hende om det, der har været, brister hun i gråd og

græder ofte så ubeskrivelig bedrøvet, at jeg må græde med. Hvad der hjælper noget er, at hun elsker sin fader og klynger sig til ham og synes altid ligesom jeg, at vi må se at holde sammen i godt og ondt, hvad der kommer.

8/10.

Høsten er nu forbi, tærskningen i fuld gang; min mand er ude dag og nat, det er årets bedst betalte arbejde, han får 3 dollars daglig, og det plejer at vare en månedstid. Høsten er god for dem, der har noget at høste. Frosten kom usædvanlig tidlig og ødelagde en del hør, der ellers giver den bedste indtægt. Havren er god, hveden betales for tiden med 75 cents pr. bushel, hørren med næsten 2 dollars. For vor nabo Behrend, der har 200 acres hør, som ikke har taget skade, er det jo ėn glimrende forretning. Mens den blomstrer, og lige når den modnes, er det, at den ikke tåler frost.

Vore to naboer mod øst kom fra „Staterne“. De var smukke, unge, flotte personer, som stammede fra Schweiz. For 6 år siden kom de hertil med 40 andre unge fyre og bosatte sig heromkring under navnet „The Nebrasca Boys“. Såvidt jeg véd, er det gået dem alle godt.

$^{10}/_{10}$.

.... Tre dollars om dagen for tærskearbejde; kan man medtage heste, fem dollars. Tærskningen er her et kolossalt arbejde. I løbet af en 3—4 uger bliver de vældige kornmasser, som her avles, tærskede og bortsendt. En af farmerne her ejer et tærskeværk, der går med damp, det koster 16,000 Kroner. Derpå, lad mig sige det således, slår ti farmere sig sammen for at leje ham og møder så gensidig hos hverandre med deres store kassevogne og en eller to spand heste og kører kornet til en elevator eller en godsvogn. Manden, som lader tærske, lejer andre 12—14 mand til at køre kornet fra marken, hvor det har stået siden høst, til maskinen. Det har været min mands arbejde. Der betales 6 cents pr. bushel af hvede, 4 for havre og 17 for hør. Travlt er det for alle. Mændene, der følger maskinen, må sove i jordstalde eller kornmagasiner, og koldt er det allerede, min mand ragede sig en slem tandpine til. Der tærskes 4 bushel hvede i minuttet. Stiebel betaler for at få sit korn tærsket o. 400 dollars, de 12 vogne à 5 dollars, kok og separatormand 5

dollars, maskinmesteren 10 dollars, fyrbøder og vandmand hver 3, så det løber op. Det er jo et helt optog, når de kommer. De kørte her forbi i eftermiddags, først dampkedlen som et lokomotiv, så tærskemaskinen, så hvad de kalder „separatoren“ (renseren), derpå „the cooking car“ (kogevognen), endelig „the caboose“ (kabyssen), alt hægtet fast i dampmaskinen, og så de to vandvogne med forspand af heste. Til allersidst de 10—11 kornvogne. I „caboosen“ er soveplads, men der er så skident, at hverken Richter eller min mand vil være der.

Arbejdet har været svært for Henning, han har kørt korn til stationen i en vogn, der bogstavelig når op til tagskægget af vort hus. Når han sidder i sædet, ser han over huset. Hver morgen kommer han nok så frisk og holder udenfor min dør, glad, selv om han har været oppe kl. 4 og har gjort arbejdet på farmen først. Hans husbonde er på arbejde sammen med min mand dag og nat. Men når drengen kommer om aftenen, er det en forfrossen, træt, beskidt lille fyr, der stikker hovedet op over kassen ikke sjælden så sent som kl. 9. Det tærskede og rensede korn løber ned i vognene, men kusken, der kører det til stationen, må selv læsse af ofte højere end drengens hoved. Vognene rummer omtrent 70 bushels, så man kan just ikke sige, at det er let drengearbejde. Havde han dog været lidt større og kraf-

tigere! Da han i søndags kom hjem kl. 10, fik jeg ham badet og givet rent på, puttede ham i seng, og der sov han trods støj og børnenes snakken til kl. 5 eftermiddag. At han aldrig taber modet, tør jeg ikke sige, men han finder det som regel næste dag igen. Richter forstår udmærket at sætte humør i ham, er altid venlig og flink.

$^{25}/_{10}$.

Min mand har haft arbejde hos Behrend med at skokke i høsten efter to selvbindere, men naturligvis kan han absolut ikke holde trit med maskinen, han blev langt bagefter. Da det var nabostedet, gik jeg om eftermiddagen over til ham med kold the og et stykke mad og hjalp ham et par timer. Han talte da altid om sit barndomshjem ude ved Vesterhavet, ligeså i høhøsten. Så var det, Henning en dag kom med sine to store, svære heste og slog hø for os. Det var for os alle en festdag. Drengen strålende, stolt og glad ved at hjælpe os. Min mand gik og tog i græsset og udbrød: „det minder mig så stærkt om enggræsset ude i engene vesterpå. Ikke langt, men tykt og tæt i bunden."

Nu skal jeg gøre Dig rede for, hvor vidt vi er komne i sommer. Vi har altså en ko, der har faaet en kviekalv, og som giver 10—12 potter meget fed mælk, og vi tror, at Hans gav hele familiens tanker udtryk, da han sagde: „ja, dette er jo ligefrem righed!" Desuden har vi to gode grise, af hvilke den ene skal lade sit liv til jul, så

håber vi at være over madvanskelighederne med det samme. Af 7 høns fik vi 40 kyllinger, langt overvejende haner, dem har vi spist og har så 16—17 gode høns tilbage. En rigtig god jordstald har vi også, den kostede 50 dollars til stolper og tag. Der er plads til 2 heste, 2 køer, svin og høns. Af korn har vi kun havre til koen, og desuden har vi en hel masse hø. Kartofler har vi måttet købe til 75 cents pr. bushel.

Huset er også blevet forbedret. Et lille rum har min mand og jeg fået til os selv, ligeledes en lille forstue ud til prærien. Alle væggene er betrukne med „filtpapir", der tykt og låddent holder blæsten ude. Det bruges grumme meget her i egnen. Desuden har min mand fået en af de store, svære arbejdsvogne og lavet en „hayrack", (høhække) dertil, o. 10 fod bred og 14 fod lang, den er til at sætte på, når man har brug for den, — for os rigtignok med stort besvær.

$^{27}/_{10}$.

Så spørger du om brændsel. Hele sommeren har jeg hjulpet mig gennem med kviste, som børnene og jeg hentede ude på prærien, af en buskvækst „buffalowillows“, samt med „buffalochips“ (bøffelspåner, — kaser). De ægte er for længe siden opbrugte, men så har vi taget vor egen kos kaser og desuden brugt for 2 dollars kul. Vi har fået 800 pund kul hjem, og vi håber at få mere i næste uge. Det gælder liv og død. Regeringen har udstedt sin 2den advarsel om at skaffe sig kul i tide. Her i egnen havde vi ifjor 60° under nul; men det er jo Celsius. Men alt er så vanskeligt, når man mangler trækdyr. Desuden er her en kedsommelig skik. Sommerarbejdet betales først, efter at farmeren har fået penge for det efter tærskningen afsendte korn. Vi har ingen penge sét siden Juli. De burde lægge sig ordene i Moselov på hjærte: „du bør ikke forurette en fattig og trængende arbejder, hvad enten han hører til dine landsmænd eller er en fremmed i dine stæder. Du skal give ham hans dagløn samme dag, før solen går ned; thi han er fattig og længes efter den.“

---

²⁹/₁₀.

Tak for Eders brev. Lad mig endnu blot føje til. Jeg er altid alene og har såmeget mas. Jeg skal give dig et exempel på, hvad der kan tage tiden her. I forrige uge vækkedes jeg midt om natten af et uhyggeligt bump i denne dødens stilhed, og turde knap stå op og se, hvad der var på færde. Om morgenen viste det sig, at det var et jordskred i kælderen ned over kul, kartofler. En hylde var knækket. Alene, i kulden, måtte jeg så til at slæbe op hundreder af spande fulde af jord. Vand til ko og grise skal bæres ind og varmes og atter bæres ud. Således går min tid, såmeget forgæves og svært arbejde og så omsider i seng — uden at kunne sove.

Hele forrige uge var jeg hos Richters, hvor konen ligger i barselseng, og måtte koge for de 10—11 tærskemænd. Imens var Baby hos de små og min mand hjemme om natten.

Henning har tænkt på at sende dig nogle prøver af græsset her næste forår. Der er tre påfaldende arter: wool, spear-grass og wiregrass. „Wool“, Uldgræs, er vel ansét af dyr og men-

nesker og så tæt i bunden, at maskinerne, hvor det i nogle år ikke har været slået, næsten ikke kan skære det. „Wiregrass“ er meget almindeligt, det er langt og ligner, hvad dets navn lyder på, ståltråd, og er uspiseligt for dyrene. „Speargrass“, det er noget modbydeligt stads, gror, hvor der er alkali i jorden, har et lille spyd på enden med modhager og maser og borer sig gennem klæder og strømper ind i kødet, og skal være årsag til, at der paa disse endeløse vidder ingen får holdes. Det er en stor plage under høbjærgningen, og det hedder jo ikke for intet spydgræs.

Kærlige hilsener!

Eders *J.*

$^{10}/_{10}$.

Du kan tænke Dig, hvorledes det gik hos Richters. Fru Richter skulde jo have en lille i november og blev da forleden nat syg. Hendes mand var på tærskearbejde, og hun var alene med Baby og Henning. Han måtte jo op og ride rundt på en gammel krikke, først efter manden, så efter doktor, og jeg tænkte jo: så får drengen vel en extra hvil næste dag, men hvem så jeg næste dag køre forbi til arbejde kl. 7 om morgenen? — Jo, det var nok Henning. Baby har nu ikke så forskrækkelig meget at bestille, men hun skal tidlig op og siger stadig, mens hun samtidig græder: „jeg lærer bedre engelsk end et helt år hjemme, forstår også bedre hvordan man skal bære sig ad“ —, og så glæder hun sig til de nye sko og støvler, der skal købes for de penge, hun tjener. Da jeg forleden dag fulgte hende hjem, sagde jeg: „Richters bor dog i grunden nær ved.“ — „Ja, nær og dog så langt borte,“ svarede hun.

25/10.

Siden jeg begyndte dette brev, har jeg været oppe hos Richters at koge 3 dage for tærskerfolkene. Baby var hjemme hos de små drenge, nød livet, sov og legede. Der var ti folk at bespise. Den ene dag ragout, kartofler, grøntsager, rosinbudding, varme „biscuits“ (kiks) eller boller, samt the, kaffe, ost og smør, som jeg først måtte kærne, så jeg havde jo temmelig meget om hånde. En anden dag lavede jeg dansk hakkebøf med løgsovs, hvilket gjorde lykke. Heldigvis skal Baby hjem til november og skal ikke ud, før hun bliver fjorten, såsandt vi da kan få føden. Folk er jo færdig at rive os itu for at få hjælp.

Om aftenen efter tærskningen brænder de de kolossale halmstakke ude på marken. Du véd ikke, hvor det er et forunderlig fremmedartet syn! Selv danner vi et centrum, og så denne vældige himmel med mærkelige skyformationer og den vidunderlige stjærnevrimmel eller snarere dens himmellegemer; thi det er noget helt andet end hvad vi hjemme kalder stjærner og så til

alle sider langs hele horisonten røde, luende bål, jeg talte iaftes et halvt hundrede.

Forleden aften, vinden blæste iskoldt fra nordvest, månen stod, strålende, højt på himlen, så smuttede jeg og de tre små ud, kikkede efter Henning og lyttede, om vi ikke skulde kunne høre vognens rumlen i det fjærne, men rask ind igen, hu, hvor var det koldt! En gang, Hans og jeg var ude sammen, udbrød han med sin lille klare røst: „vil du se, solen er gået ned, månen er stået op, og lysene rundt om i verden er tændt, men Henning er ude endnu.“ Den aften blev klokken $^1/_2$10, inden han kom.

Ja, vinteren står for døren, jeg håber, at det store, kongelige komfur kan varme os op. Blandt andre gode egenskaber har det en kobber sidegryde, der rummer fulde fire spande vand, så jeg kan bade de snavsede børn og har vand til grise og ko. Det bager fortræffeligt. Vi fik idag præriechicken (en slags agerhøne) og chocoladebudding. Henning kom nok så stolt hjem med hønen, han havde fanget den. I forrige uge bragte han også en. Agerhønsene er her af størrelse som en italiensk høne og med et bryst, — nej barm, du aldrig har sét mage til.

Du spørger om dukkerne. Aa ja, de var hele over Atlanterhavet, men på Ellis Isle blev alle hovederne knust, alle kapperne revet af, men vi holdt alligevel fast på stumperne og de dejlige

klæder. Så kom vi i Montreal ombord i emigranttoget, og da der ingen ledige brikser var, lejede jeg soveplads i en tilhægtet vogn. Næste morgen gjorde jeg ungerne istand og bragte dem, da vi holdt ved North Bay, ind til Henning, der i en turistvogn lå med bagagen. Jeg gjorde det, fordi jeg skulde telegrafere til min mand, mens vi holdt 23 minutter. Det tog desværre temmelig lang tid, fremmed var jeg jo for alt, og så ser jeg pludselig ud af vinduet et tog køre forbi med den store, tykke negeropvarter fra sovevognen, jeg styrtede ud, råble til ham, han svarede med et bredt grin, børnene var væk! Hvis jeg nogensinde har været en hjærtelammelse nær, var det det øjeblik. Men så hørte jeg en lille, fin røst: „hvad er det mama, vi er jo glade!“ Det var Niels, der stod på et sidebræt. Men Ellens rygsæk, som hun ellers aldrig slap, lå i sovevognen, hvor vi også skulde have sovet næste nat, men væk var den. Ellen har tit grædt for dukkerne, men ingen kunde skaffes i vor hovedstad. Vi glemte absolut intet. Henning, Baby og jeg var i den grad på vagt ved hvert skifte, hver færge.

De ufødte, interessante breve, der er i mine tanker, vilde fylde bøger, men ak, de kommer ikke afsted. Jeg skriver dem, mens jeg går og sætter havre sammen i ødemarken, eller mens jeg står, omstrålet af den nedgående sols stråleglans, eller når jeg står med børnene på nord-

siden af laden og venter og spejder efter min mand, i et måneskin så klart, at man kan se genstande en halv mil borte, mens de flammende nordlys får mit hjærte til at skælve. Så tænker jeg altid i breve. I tankerne skriver jeg til Eder om børnene, om naturens vidundere, om de to store børns trofaste, kærlige, udholdende hjælp, om min mand, om hele vort liv og færden.

Eders *J.*

$^{6}/_{11}$.

For Henning gælder det om at få ro til at blive til noget her. At her er chancer for en ung mand, er der ingen tvivl om, blot hans kræfter må kunne slå til og udvikles. Pigebørn kan her igrunden ikke blive andet end tjenestepiger hos farmere. Gud råder!

„Hvor ofte har hans magt roser ud af torne bragt!"

Vi har haft en slem kuldeperiode allerede, og jeg, som ikke kendte forholdene, tænkte med gru, at det vilde blive således ved. Vi har en vældig sidegryde på komfuret. Ovenpå den stod en af de kolde nætter en spand vand og frøs, vel at mærke var ilden ikke ude. Mælken frøs, vandet frøs, vi frøs, min mands ene hånd frøs. Han er i disse dage hjemme og plejer den, jeg håber, det skal gå over til næste kuldeperiode. Min fødselsdag kom nemlig på tværs af kulden. Vinden slog om, blev sydlig, solen kom frem og vi har siden haft det tåleligt. Alle trøstede mig de kolde dage med at sige: „Å, det er intet, vent bare!" Her var dog ÷ 20° R.

18/11

Ja, nu har vi prøvet det, værre var. Det milde vejr varede kun 3 dage, så tog kulden fat med fornyet kraft, vi har ved storm og fygende sne haft ÷ 25°, ubeskrivelig koldt var det. Godt er det, vi har varme sengklæder med fra Danmark, hver har sit uldtæppe, så bliver vi dog varme i sengene. Min mand har opgivet at køre med korn og er bleven hjemme for at tætte huset. Vi har fået dobbelte vinduer, stormdør, halm om huset forneden. Den første vinter er jo sagtens den værste. Børnene har fået filtstøvler med tykke, hjemmestrikkede strømper. De kan desværre ikke være ude, og det gør dagen lidt lang. De er dog raske og morer dem godt sammen. For øjeblikket har de stillet kasser op og har travlt med springeøvelser. Niels er stablet op på en høj kasse, han råber halv bange og halv stolt: „Mama, de tror, jeg er større end jeg er og kan springe ned, men jeg *kan* ikke! — dog måske et andet år!“ tilføjede han. Men Hans og Ellen er ubønhørlige, og virkelig lader han sig plumpe ned. En vippe har de også lavet af samme bræt og kasse. Hans har altid en sten eller en anden

genstand, der i hans fantasi er et mærkeligt dyr. Ellen leger med papirsdukker, Marie hjælper mest mig, varter op, syr, læser, syr dukketøj til Ellen. Vi er begge enige om, at hun er bleven meget ældre. Hun sagde en dag, jeg beder dig huske på, at det først er syv måneder, siden vi forlod Helsingør, og hun er ikke tretten år endnu: „det var, da jeg var barn, mens vi boede i Helsingør!" Hun, såvelsom Henning, har hjulpet trofast i denne svære tid at tage stødet af for mig. Jeg skal give dig et exempel. Min Mand havde fået fat i et par heste og skulde til byen efter kul. Der er utallige småting, man trænger til, når man i fire måneder ikke har været i en butik, så jeg besluttede mig til at tage med. Det var den allerkoldeste dag, men når folk som vi har lejlighed, må vi bruge den. Jeg fyrede op og tog hjemmefra ved 10-tiden om morgenen. Der er et par danske mil at køre idetmindste, vi måtte spise derinde, selv læsse kul, besørge ærinder, så klokken blev halvti, inden vi kom hjem. Marie havde så haft koen ude at vande, malket og givet grisene. Børnene var iseng og varme, drengene sov. Hun selv var dog noget medtaget, kastede op og græd lidt. Den beske kulde må stadig tages i betragtning. Man skal bære kogende vand ud til koen, ellers fryser det, man vader i frostsne, og den bidende vind forstår at finde ind ad hver åbning. Tidlig mørkt er

det. Havde jeg forestillet mig klart, at byrejsen vilde tage så lang Tid, havde jeg aldrig indladt mig derpå for barnets skyld. Men det gik jo. De seks Uger hos Richter var hun flink, hans yndlingsudtryk om hende lød: „she is a good, wee lassie!“ (hun er en lille god pige). Hver morgen var hun oppe kl. 5 at koge breakfast og hvad Richter især var stolt af, når de kom fra tærskearbejdet, så var alt høet inde til deres 6 heste, køerne fodrede, hønsene i hus. En ting er hun stolt af, hun har selv købt filtstøvlerne til Niels og sig selv for sine egne penge, og tillige vanter og undertøj til sig selv. Derfor er det, at børnene springer, som de er tossede, for at prøve de nye støvler. Lille Niels besørger underholdningen, jeg sammenligner ham med Sam Weller i Pickwickklubben. Altid gemytlig, selv under vanskelige forhold, kærlig, sød, grinagtig. En søndag, lige inden det blev så koldt, foretog vi en køretur med min mand, som skulde hente noget grisekorn på en øde, forladt farm, vi var jo med. Niels sad, indsvøbt i en gedeskinds kappe med en rød nissehue på hovedet, temmelig ene, midt i vognen, der bestod af en stor, flad bund. Vi kørte over prærien, over en udtørret bæk, humpede og skumpede afsted, over grævlingehuler, steder, hvor bøfler havde væltet sig, og da vi på hjemvejen havde fået to tønder korn med, stod jeg op og holdt på sækkene. Det begyndte at blive mørkt og koldt, blæse gjorde

det, og tilsidst tænkte jeg: „å, pokker med kornet,“ satte mig ned hos Niels, hvis øjne blev større og større, og holdt tøjet sammen om ham. Han krøb tæt ind til mig og sagde: „gid vi var nyfødte, så var vi da ikke kommet ud iaften!“ Lidt efter: „bare jeg hørte til i himlen!“ og atter en stund efter, da det øsregnede, arrigt: „bare jeg var voksen, så vilde jeg skælde ud!“ Men da vi så omsider kom hjem og havde fået the og alle børnene lå i sengen hos deres moder, så blev han glad igen og trøstede mig med at sige: „hvis du nu døde, mama.“ — „Hvad så?“ — „Ja, så vilde jeg rigtignok begrave dig, give dig blomster og varme dig, at du kunde blive glad!“ Af fa'rs jordefærd har han fået det indtryk, at begravelsen er en venlighed, man viser en. Hans gør sig megen umage for at ligne sin fader, hvem han beundrer. At han har lavet hele dette hus uden en hånd, der hjalp ham, og at han kan gøre et grisetrug, der ikke lækker, at han kan slå et søm af et stykke gloende jærn, det, synes han, er storartet. En dag var han ude hos mig, da jeg satte i skok: „Det er rigtig pænt, mama, men se på papas, det er kongeligt!“ Vi havde tapetseret en dag, og gulvet var gruelig snavset. Da jeg så lå og skurede, sagde Hans: „det er rigtignok snavset, det er godt at det ikke er papa, der skal vaske det!“

Nu godnat for denne gang!

Din *J*—

$^{12}/_{11}$.

Det er søndag. Vi har lige ordnet os om bordet for at drikke eftermiddagskaffe og så læst Deres brev, tak for det, det glædede os og gjorde os godt. Således er det vor skik her. Om søndagen, naar vi alle er samlede, læser vi ugens breve, evangeliet eller et andet lille stykke. En bog, vi har megen glæde af, er Morten Pontoppidans „Aldrig fortvivle“. Det gør dagen til en helligdag for os, og jeg håber, giver børnene et minde. Hvor ser jeg Dem altid for os, kære bedstefarbror, men altid gennem tårer, jeg véd ej ret hvorfor, og så Deres kønne frimodige sang til festen, også tak for den.

Det er slået ind med en svær kulde allerede nu. At komme op i denne tid om morgenen er en kold fornøjelse, alt er frosset, endogså thekedlen på komfuret, skønt ilden aldrig er ude, mælken på bordet, brødet i skabet, de kogte kartofler, vandspanden ved siden af komfuret bundfrossen. Når min mand ikke er hjemme, så er der ko, grise, kalve, høns at passe, stalden at muge osv. I og for sig er det vel ikke så meget for en ny-

byggers hustru, men når alt foder, havreneg og hø, ligger i en stak, der ligner et snebjerg, som jeg må entre op på for i det hele taget at få noget ned, og vandet fryser til is, ligeså hurtigt som det kommer ud af pumpen, og der skal vades i en halv alen sne ved en bidende vind af nordvest og 25 ⁰ under 0, så er det ofte besværligt, og jeg har såmænd grædt mange små iskluper af smærter i hænder og min store næse. Om dagen får vi det nogenlunde lunt i hytten, men den er ikke varm nok. Gråsten fik vi ikke om den, skønt jeg holdt hårdt på det. Den eneste tid, vi er rigtig varme, er i sengen under de gode danske dyner. Mad har vi også altid haft, så vi har kunnet gå mætte i seng, ja, gudskelov! Vi har ganske vist ikke haft de forråd, der var nødvendige under disse nybygger forhold. Det har hændt, at vi har været 4—5 dage uden mel eller petroleum eller sukker, men så indretter man sig på anden vis. Hvad der mest kneb var at være uden mælk og smør i de to måneder, koen stod sén, men nu har vi god fed mælk og kan ugentlig kærne smør.

Jeg fortryder ikke, jeg tog herover, nej, aldrig — selv når det så værst ud. Der *var* ikke andet at gøre. Hvorledes det skal gå os bagefter, véd jo kun Gud.

Hans våger over sit „bastik“ som en løve. Forleden dag, da hans fader havde lavet et skab herinde i stuen, hvor der var både uhyggeligt og

koldt, erklærede han, at han *vilde* bo hos bedstefarbror, og så hylede han i vilden sky. Det kommer han sagtens ikke til i dette liv.

Nå, grisen fik vi da slagtet, kun lidt af kødet blev saltet. Her bruger vi om vinteren at hænge kød op og lade det fryse. Richters, der hører til de velhavende, slagtede i forrige uge en stud, 6 ænder, en flok haner, som alt hænger frosset i deres sommerkøkken. Skal noget bruges, lægges det i koldt vand og tøer. For pengene, jeg fik, har jeg købt vore første stole, et klapbord, en feltseng, voksdug til gulvet m. m., nogle nødvendige varme klæder. Vi tænker lidt på at forlænge forstuen hen foran det ene vindue til et lille køkken, da det er uhyggeligt i længden at skulle lave mad, vaske, sove, spise, leve i ét rum. Smør, vi kærner, kan f. ex. dårlig blive, så det kan sælges.

Henning kom saa hjem i vinter. Jeg tænker, det var godt nok, han er træt, ikke rask, lider af hovedpine, er den af børnene, der har vokset mindst. Nu kan han forhåbentlig hvile ud. At han har været en flink dreng, kan De slutte deraf, at hans husbonde ved afskeden gav ham 15 dollars over hans aftalte løn, og han bragte 65 dollars hjem som sommerløn.

Men nu må det være nok, godnat!

J.

1/12.

Ja, ser du, „buffalochips“, bøffelspåner, det er slet og ret kokaser. Da de første nybyggere kom her, lå slige, ægte, rundt om på prærien, men de blev naturligvis straks brugt, da folk dengang havde 10 mil til den nærmeste by, Davis. Nu kan vi jo hente kul, såmeget vi har penge til, et par mil borte. Ja, du må undskylde, at mine breve tit er så urede. Men jeg skal skrive om aftenen, har tit været igang en 15—16 timer og er ofte meget træt.

Opgaven er for halvgamle folk som os svær. Det er ikke let at opdyrke en farm på den øde prærie uden kapital. Gæld må der gøres, og dermed følger usikkerhed og bekymringer. At der er grumme mange, der har gjort det, er vist, det *kan* gøres, men spørgsmålet, der i trange tider bestandig vender tilbage, er, om *vi* er istand dertil. Det skal jo fremtiden vise. Alt skal købes. Har man en ko, skal man have kærne, mælkefade, si. Det allernødvendigste, når man skal vaske, er jo dog en ballie, et vaskebræt, en kedel og et strygejærn, straks en halv snes dollars. Huset skal tæt-

tes: tykt papir, dobbelte vinduer osv., andre 15—20 dollars. Og således jo meget andet, lidt porcellæn, en lampe, de allernødvendigste møbler, og de små summer giver en stor sum tilsidst. Næste år bliver endnu dyrere, da skal maskiner og trækdyr købes.

Vi er taget hen på en anden farm for, ligesom min mand ifjor, at passe den, mens familien er taget til „Staterne“. De holdt auktion, inden de rejste, så her er ikke synderligt at tage vare på; men vi får foder til vore kreaturer, sæd og en meget bedre bolig. Det er ikke for sin fornøjelses skyld, at man om vinteren rykker ud af sit hus med de små omtumlede unger, men vi har her tre rum, en bedre indretning, og det fristede mig, og så tager vi det fra den gemytlige side: huset dernede er vor sommerresidens, her bor vi om vinteren. Det var kun en kanetur på en halv mil.

De unge koner får børn. Sidst jeg skrev, var det Richters, der fik en lille pige. Nu har der været en meget sørgelig affære hos vor nabo, Stiebel. For en fjorten dages tid siden blev jeg kaldt derop om natten. Der var to læger, sygeplejersker, hun led i 36 timer, og vi blev tilsidst syge af kloroform og sindsbevægelse, inden barnet blev født, og drengen døde så omsider efter at have jamret sig fjorten dage og nætter i træk. Af den lille kønne dreng på ni pund var der blevet en udtørret olding, jeg tror,

han kunde have ligget i en cigarkasse. Dels var fødselen hård, dels forstod de ikke bedre at tage på småbørn end et pindsvin. I den tid, han levede, prøvede de at give ham flødevand, børnemel, hønsekødsuppe med æggeblomme, whisky og vand, alt med en ske, og da han var ti dage gammel, tilsidst — flaske!! Så sendte de bud efter mig og fortalte mig, at de måtte sidde to timer med ham for at få et par spiseskefulde i ham. Jeg skulde da prøve min lykke, han tog ivrig et par træk og opgav det så, der var ingen hul i tolden; da jeg fik et rigtig hul lavet, tømte han flasken. Men døde, gjorde han. De havde forresten sygeplejerske fra St. Paul, moderens søster, en meget sikker dame, så der var jo ikke noget for mig at gøre. Meget taknemmelige var de og søde mod mig og forfærdelig bedrøvede. Richters lille pige trives fortræffelig, hendes lille, kønne moder er stolt og glad. Hun sagde forleden til Marie: „du véd endnu ikke, hvor det er rart at have sit eget hjem og så en lille tøs, som min derhenne!“ Ved denne tid ifjor mistede de en lille dreng.

Hvordan mon det ser ud hos Eder? Her er der vidunderligt. Da jeg lukkede køkkendøren op og så ud over den endeløse hvide prærie, blev jeg mod den lyseblå horisont to vældige bål va’r, det er stadig de brændende halmstakke. Midt imellem dem, endnu temmelig lavt, stod den fine, hvide måne i et tågeslør, og på den nordre him-

mel hvirvlede nordlysene det ene funklende strålebundt op over det andet, som du kan tænke dig et vandspring, der danner store, lysende buer til alle sider. Forstår du, nordlyset er i evig bevægelse, uafladelig skifter det form og farve. Det er ikke så tit, vi ser det, men kommer det, varsler det kulde. Man kan i denne tid gå og tro, at man er ene her på jorden, og så kommer man ud en årle morgenstund og ser tusinder af huse, mørkeblå bakker som baggrund for alt, hvad der ligger imellem, og en vældig by foran med morgensolens stråler i alle vinduerne. Endogså Last Mountain Lake med bjærge og skove har jeg set, skønt det ligger o. 16 mil borte. Det er der jo altsammen, men ses kun ved luftspejling i klare frostmorgener.

I de sidste fjorten dage har vi her haft ideelt vintervejr. Børnene er ude den halve, Hans hele dagen. De to små drenge vilde I le ad, om I så dem. Godt indpakkede med hjemmelavede tøjovertræksko på fødderne, tørklæde over hovederne tumler og maser de derude. Min mand kom ind idag og spurgte: „har du lyst til at se dine små drenge?“ De tullede afsted ude i den hvide prærie, Hans ridende på en gren, han havde fundet, Niels hvert øjeblik trillende omkuld, men begge råbende og leende og i fart udefter. Vi måtte jo have en stafet efter dem, og de kom ganske varme og rødkindede hjem. „I har jo da

vel ikke spist al maden?" var Niels's første spørgsmål, da han kom ind ad døren. Det får de dog ikke lov til mere, de kan fare vild, og pladsen er såmænd stor nok her om huset. Vi er forresten glade ved den rummeligere lejlighed og spekulerer på forbedringer ved vort eget hus.

Ja, Gud ske lov for at børnene er raske, Hans er ude hver eneste dag, når det da ikke er snestorm. Han påtager sig et rask og mandhaftigt væsen. „Å, mama," udbrød han imorges, „jeg *har* jo ikke været ude hele natten, og jeg kan ikke holde ud længere at gå herinde uden arbejde!"

Eders *J.*

$^{16}/_{12}$ 1911.

Let er det ikke at opdyrke en farm uden kapital på den nøgne prærie, det tager alle ens kræfter og tid og sagtens livet med. Bøflernes hovedskaller og ben ligger blegede rundt omkring på prærien. Engang har de været herrer her, de første herrer. Det vil tage slægtled, før dette store, vilde prærieland bliver moder for sine børn. Der siges jo, at livet er en kamp, har vi ikke mærket det før, mærker vi det her. Ikke som forhen, med vilde dyr og mennesker, nej, med naturmagterne, den udyrkede jordbund, det barske klima, det er kampen for tilværelsen, kampen mod savnet af frænder og venner, savnet af alle kulturens goder: kirke, skole, menighed, samfund. Hvor dybe rødder man har i sit fædreland, véd man måske selv knap, før man har mistet det. Men vi holder fast på, at også her er Gud, også her værger og vogter hans faderhånd. „Eders hjærte forfærdes ikke, tror på Gud, tror på mig!“

Efter Jul 1911.

Skønt her er saa stille, er her dog bestandig et og andet at fortælle. Lille juleaften telefonerede fru Stiebel efter mig, hun vilde så gerne tale et par ord med mig. Hun er stadig bekymret over sin helbred og vilde som første udflugt efter barselsengen køre fire mil hjem i besøg og gjorde det også. Min mand kom lige hjem fra byen med hestene og sagde, at vejret var stygt, „men,“ føjede han til, „spring i kanen, inden det bliver helt mørkt.“ I en fart kastede jeg noget tøj om mig, Henning skulde være kusk. Mørkt og tåget var det, ikke en stjærne at skimte, og Henning kørte vild omtrent lige hjemmefra og blev ved at påstå, at det var rigtigt, at han fulgte et spor, og så fandt vi os pludselig ved ruinen af en lade, hvor hestene vadede i sne til bringen. Så gik det jo op for den lille gut, at det var galt. Rædsom angst blev vi, himmel og jord stod i ét, ikke vej eller sti at opdage, tynde sko på fødderne og kun lidt rejsetøj. Marie var heldigvis kommen rendende i sidste øjeblik ud med et låddent tæppe.

Var vi tvungne til at blive ude hele natten, kunde det måske frelse os livet. Gode råd var dyre, heldigvis blussede nordlysene op, så vidste vi, hvor nord var og kørte sydpå, til vi traf telefonlinien, og nåede omsider levende hjem istedetfor at komme til Stiebels. Det var jo så begyndelsen, om natten rasede en vældig „blizzard“, snestorm. Da vi juleaftens morgen rejste os af sengen, kunde vi ikke komme ud ad den ene dør; da vi åbnede den anden, var der en sammenknøget snemur på et par alen lige op ad den. Endnu stod himmel og jord i ét, sneen hvirvlede fygende omkring os, man vidste knap, hvad der var op og ned. Men vi lukkede så dørene, lukkede kulden, uvejret, den fygende sne ude, sorgerne ude. Alt var forberedt, stuerne varme, kul havde vi i huset, god mad kogt, og lad mig føje til, posten hentet, foder til dyrene, varme klæder og senge, vi hyggede os, som vi kunde bedst, og var glade for hverandre. Småbørnene hoppede glade og forventningsfulde om; var det koldt og barsk ude, var der en varm, mild stemning inde. Vi klyngede os sammen og holdt jul i Jesu navn, så godt vi ævnede. Da jeg lukkede døren op julemorgen, var det blevet stille, prærien lå i sin udstrækning for os som en åbenbaring, snehvid og blød med en strålende sol under en mørkeblå himmel, der kastede lys ned over halmstakke og farmhuset, så de så ud, som de var selvlysende. Luften var så gennemsigtig

klar, så vi kunde se højene ved Last Mountain Lake, der ligger o. 16 mil borte. Tydelig hørte vi togets raslen 2—3 mil borte, men koldt var det, en 20°—30° under nul. Børnene har dog, vel indpakkede, været en rask tur ude hver dag. Niels kommer rigtignok af og til hylende ind og klager over, at frosten bider ham i ørerne, men såsnart han er tøet op, vil han ud igen. Han ser sød ud med en stram, rød nissehue ned over ørerne, lange strømper op over bukserne og vanter som den lille røverpiges i æventyret.

Juleaften havde vi virkelig et lille juletræ. Det var det første, men bliver nok det sidste, det kostede os omtrent 3 dollars, og det har vi ikke råd til. Det var dog kønt og hjemligt og gjorde børnene glade.

Vi har i julen sunget alle de gamle, kære salmer: „Forgangen er nu al vor nød, os er idag en Frelser fød“, — „O ganger dog ej vor dør forbi, os volder ej den kvide“, — „Hjærte, løft din glade vinge“, — „Venner, sagde Guds engel blid, hvorfor er I så bange?“ — Hver salme har altid et eller flere ord eller vers, jeg holder af den for. Ellen forlanger altid, at vi skal synge: „glade jul, dejlige jul“. Hun fik en pæn dukkedreng hjemme fra Danmark og var ubeskrivelig glad, Hans en hest, Henning en tyk engelsk bog med fortællinger for drenge, papa ny sokker og filtstøvler, jeg af børnene en rigtig nydelig glasskål og kande.

Her er et udmærket komfur, en god, lille kakkelovn, så vi havde det varmt og godt inden døre. Men det er en kold tur at komme op om morgenen og gøre ild på. Jeg må gerne lidt i seng igen for at blive tøet op, stuen er dog hurtig varm. Vi havde god mad, tre haner var hengemt, jeg lavede amerikansk julekage og masser af pebernødder. En tønde æbler havde vi fået råd til at købe ved penge hjemmefra. Du ser, vi har meget at være taknemmelige for.

Mandfolkene har måttet tage en alvorlig tørn. Her er 14—16 dyr i stalden, desuden havde min mand lovet at passe Stiebels farm, mens de var borte for at holde jul hos hendes forældre. Men vi bor en halv mil borte. Der er køer at malke og 8 heste. De er dog begge raske og glade ved at komme ind i en varm stue til mennesker, som længes efter dem. Min mand er så kærlig og så glad ved at have os alle hos sig og fortæller på sin egen stille måde om den grænsesløs forladte og øde jul ifjor.

Henning kom jo så ikke ud i vinter. Ingen af farmerne holder fremmed hjælp om vinteren, vi er glade ved at have drengen hjemme hos os. Jeg tror, det havde knuget den lille barnesjæl, om han ikke havde haft tilhold i sit hjem den første vinter. Du véd ikke, hvor stille og forslidt han sad i begyndelsen. Han har godt af at komme til

kræfter inden sommerens arbejde, her er nok at tage fat på.

Et godt og et glædeligt nytår med de kærligste hilsener til Eder alle!

Eders *J*—.

$^{1}/_{2}$ 12.

Henning har fået plads til sommer hos vor nærmeste nabo, Behrends, han bor kun et bøsseskud fra os. Han har en venlig og rar kone og en lille pige på fire år.

Han er fra Nebraska, hvortil hans fader kom fra Schweiz. Hans fader havde mange og store sønner, som han var stolt af, og ved siden af dem en yngste, der almindelig blev ansét som Klodshans i æventyret. Han bestilte ikke andet end at gå i skole, til han var 21 år gammel. Så kom der en prinsesse på scenen, der sagde til ham, at han skulde se at blive natvægter for dog at have noget til livsophold. Han havde den vane at blive siddende længe oppe om aftenen over bøgerne. Følgen blev, at han rejste ud til denne egn og blev en af de dygtigste farmere i miles omkreds, hjemførte sin brud som den første kvinde her i egnen og sidder nu med grundmuret velstand. De er i mine tanker blandt de elskværdigste mennesker, jeg har mødt på denne side det store hav, min hustru synes også om dem.

Det var det ene. Den anden ting er, at vi nu

ejer 5 okser og en stor tvefuret plov, så, når foråret kommer, kan vi pløje for os selv og håber, at den kommer også til by, der kører med stude. Vi vil kunne pløje to acres om dagen; så, kan vi få lov til at arbejde for os selv, vil vi kunne få en del af vor jordlod tilsået og mere gjort til næste års afgrøde. Der er altså udsigt til, at vi 1913 kan få det meste tilsået. Okserne og alt det andet overtog jeg efter en ung mand, Erikson, der kom af dage ved et vådeskud fra sin egen bøsse. Han var på andejagt og må have trukket bøssen til sig ved løbet. Vestens børn, der er opdragne med skydevåben i hånd, kan også gøre dumheder.

Af fremskridt her på egnen i det forløbne år må vi først og sidst nævne telefonen, hvis ledning nogetnær går til hvert hus. Man kommer naboerne nærmere derved og desuden er ledningen i mørke snefogsaftener en god hjælp til at finde hjem.

Skole har vi endnu ikke, men har begyndt at røre på os for at få en, stemningen derfor er stærkt oppe, så den kommer nok snart.

Eders *D. F.*

$^{2}/_{2}$ 12.

Kære bedstefa'r!

Nu har papa fået trækdyr, kan du tro, tre stude og to tyre. Stude er meget dyre her, de plejer at koste fra 85—100 dollars stykket; men vi har fået held til at få fem dresserede trækdyr for 390 dollars, så følger seletøj med, en god tvefuret plov, som tager 24 tommer ad gangen, men der skal jo også fem dyr til at trække den. En lille gris gik også med i handelen.

Vi har nu tre køer og kærner selv smør, som vi sælger i byen for 35 cents pundet. Jeg tjente jo godt sidste sommer; til kommende sommer skal jeg være hos vor nabo Behrend og have 20 dollars om måneden. Det er jeg glad for, der er kun fem minutters gang hjem derfra.

Jeg har jo allerede lært meget herovre. Jeg kan nu pløje med fire heste og høste med en selvbinder.

Mange hilsener fra din

Henning.

7/3 12.

I må være flittige til at skrive til os, vi trænger altid til breve, men især her på farmen. Den ligger ved verdens ende. Min mand kommer jo nødvendigvis en del omkring, men jeg har siden jul kun sét et fremmed menneske én eller to gange og har måttet nøjes med min ganske vist højst interessante familie.

Vi er stadig temmelig raske allesammen. Børnene har i grunden ingen vinter skrantet mindre end denne. Vi glæder os dog alle meget til foråret. For en to tre uger siden troede vi, at det meldte sit komme, men vi fik andet at vide. Det var næsten for min følelse koldere end nogensinde, og dog nåede vi ikke mere end ÷ 40° C., endnu igår morges havde vi ÷ 25°, men nu mildnes det atter. Slig kulde er knugende. Værst naturligvis for husmoderen, som skal om morgenen op i det af frosten stivnede hus, få ilden tændt og maden kogt. Man må have prøvet det for at forstå, hvad det er for en lidelse. Ildskovl, kaffekander, skeer, tallerkener, — kosteskaft, kulspand er som ild at røre ved, men smærterne,

de efterlader, isens. Dynen er frosset en halv alen ned af åndedrættet. Men sidder man så i den lune stue ved frokostbordet med sine renvaskede unger rundt omkring sig, så daler der til gengæld en ukendt fred og velvære ned over en.

Eders
Johanne.

$^{24}/_{4}$ 1912

Hans bliver aldrig træt af at fortælle, hvor godt og morsomt han havde det hos sin moster. „Men nu holder du jo dog ligesåmeget af mig?" sagde jeg omsider. „Jeg véd det ikke rigtig," sagde han; „moster kunde ikke gå ud af døren med en tår skident vand, uden at jeg rendte i hælene på hende; men du kunde såmænd gerne gå firetusinde gange ud med det mest møgbeskidte vand, uden at jeg vilde tænke på det." Drengen synes at lægge særlig vægt på, hvor snavset vandet er.

Det var en stor glæde med påskeæggene, tak! De var fuldstændig hele. De små reder vakte mest begejstring. „Ja, de fattige har det dog engang imellem ligeså godt som de rige, for de riges påskeæg *kan* da ikke være pænere end vores!" Det er stadig Hans, der taler, og drengen har såmænd ret.

Foråret er ikke rart. Først et mægtigt tøbrud, fuldt af vældige jævndøgnsstorme. Landet er et morads. Hurtigere, end man skulde tro, tørres dog vejene og de højereliggende marker, men

nætter og morgener bliver ved at være kolde, — altfor kolde. Her er en anden luft end hjemme hos Eder. Let som æther, krystalklar, isnende kold, og en blæst så gennemtrængende, det er som man gik nøgen. Daglig har vi denne fejende, kolde, skarpe, gennemtrængende blæst, til afveksling vældige storme. Når undtages nogle dages regn har vi stadig nattefrost. Hele forrige uge hagl, snebyger med lyn og torden, stærk kulde, rygende storm. Denne uge er vejret dog bedre, men koldt. Brønden, der frøs i vinter, er endnu frossen, men forårsarbejdet skrider dog stadig frem. Vi er oppe nu med solen, min mand og jeg. Det er jo godt nok at komme tidlig op, men man skal kæmpe med sig selv for at komme ud af sengen, for at blive oppe. Og så kulden og trætheden og mismodet! Det sidste er det værste som alt „indvendigt". Så tidlig som muligt skal min mand have ploven fat. Desværre kommer han idelig til skade med sin dårlige hånd, som han jo tager svagt og usikkert med. Han var en morgen ved at ordne oksernes seletøj, de rykkede til, og han fik en krog i hånden lige til benet. Vi må hjælpes ad, som vi bedst kan. Marie og jeg malker. Men om morgenen ligger alt hjemmearbejde stille. Jeg må med på marken, hvor ploven står, hjælpe til at få studene samlet og forspændt, de går jo fuldstændig løse. Det går gennem moser og kær, isvand og hængedynd omkring saltsøen til den

højere liggende mark. Våd som en jagthund kommer jeg hjem og skifter tøj, tager derpå børnene op til deres kære havregrød, vort bedste måltid.

Våren er kun i luften og i trækfuglenes varslende vingeslag, prærien endnu uden en grøn spire. Morsomt er det ikke at komme op i disse vintermorgener, men jeg tror, man har godt af det, man begriber efterhånden, hvad det betyder at færdes på disse vilde og våde veje med en dårlig hånd og fem, tunge, halvvilde stude, der ikke har været i tøj i seks måneder.

Selve opbrydningen af jorden er naturligvis vanskelig. Aldrig, sålænge verden står, har en plov skåret sin fure i marken. Højt, tæt, filtret græs. Huller af grævlinger, murmel- og stinkdyr så dybe, at et barn kan skjules i nogle af dem, og de findes i hundredevis. Dertil kommer de små piletræer og rosenbuskene, og gennem det altsammen skal ploven trækkes. Af og til ryger min mand på hovedet ud over den. Den første uge kom en af studene til skade, vor nabo trøstede os med: „I bet you 400 dollars, his leg is broken!“ men det var det dog ikke, men den kunde ikke arbejde i en otte dages tid. Et af hjulene blev kørt istykker, kort, sinkeri og uheld i lange baner. Nu har vi dog fået brudt en snes acres til havre, en ti tolv, hvori der skal sås hør. Jeg er blot bange for, at min mand er for dansk og stil-

færdig til at være studedriver på amerikansk. Du skulde høre, hvor de råber og bander lange, vældige, gloende eder over deres stude.

Hvede sås ikke i nybrudt jord, hørren skal være sået til 1ste Juni, havren sås i disse dage. I brakjord, hvor hvede ikke sås, bærer de sig ad på en for os mærkelig måde. På hvede- eller havrestubber spredes halmen fra efterårstærskningen i striber henad marken. I gunstigt vejr stikkes ild på det hele, og stubberne brænder. Jorden harves blot eller „diskes“, skæres med tallerkenploven. Ofte vil stubberne ikke brænde, og så sås der i jorden, som den er uden anden behandling end den lille rende, såmaskinens kniv skærer. Jord må om foråret ikke pløjes til hvede, klimaet er for tørt. Vinterhvede kendes ikke synderligt her i Saskatchevan, men i Alberta skal den være almindelig. Til hør „diskes“ jorden blot, gødning bruges slet ikke. Hvede sås 2—3 år i træk i samme jord, hør kun et år.

Besværligt har vi det. Min mand går hjemmefra, når den første solstråle titter over horisonten, og kommer hjem kl. 8 aften. De fem stude og tre køer gaar løse, skal holdes hjemme på vort eget, det skal jeg sørge for, men står jeg midt i en stor vask, kan de let slippe fra mig, og kommer de i fart, standser de ikke, før man er på den anden side af dem og vender dem, og når jeg kommer hjem med studene, kan det hænde, at

køerne er ligeså langt til den anden side. Heldigvis har jeg en hund til at hjælpe mig. Men som en yngre kollega af mig på Jyllands hede siger: „somti hun swedt å somti hun frøs, den drywen slett ett hun ku li 'en."

$^{17}/_{5}$ 12.

Idag var køerne kommet ind på en præriesti og standsede først, da de stod på stationspladsen to mil nord for os.

Prærien er endnu grå, græsset vissent, pilen har ingen rakler. Skønt vi idag har den 17de maj, er det endnu isnende koldt og en halv storm. Trækfuglene er komne, vildænderne lægger æg i nærheden af vandhuller, stinkdyret æder dem i massevis. Den lille prærielærke slår sin korte trille. En „blackbird" sidder i rosenbusken og fløjter, men det er ikke vor hjemlige fuglesang.

Vi har slået af på ethvert krav, på

„kaffe og the,
fremmede gæster og assemblé".

Vore kartofler er for længe siden slupne op, de koster nu 1 doll. 40 cents for en bushel. Frugt er os desværre også for dyr. Jeg tager vask hjem fra vore naboer og får for vask og strygning tilsammen 10 dollars om måneden. Det er til mel og fodtøj. Da vi desuden har æg, lidt mælk og smør, klarer vi os dog og gør ikke gæld for føden, der er jo nok af andre ting, der løber på.

Det går mod aften. Der rører sig et vældigt liv ude på de store vidder. Uglen sidder ude på prærien og ruger og giver nat og dag den mærkeligste lyd fra sig som et fjærnt tågehorn. Den er gråbrun, men bliver hvid om vinteren som den lille yndige snefugl, og alle de mange lyde derudefra trænger ind til os gennem lukkede døre og vinduer som bud fra en vild, fremmed verden.

Men, kan Du forstå, at jeg sommetider spørger: er livet så bittert arbejde og såmegen møje værd?

Vi har i vinter læst Ingemanns Valdemar Sejr, Bjørnsons Fortællinger, Marryats Peter Simple højt, desuden har Marie læst mellemskolens Danmarkshistorie højt for mig.

De små har læst og skrevet og strikket. Jeg har fortalt dem bibelhistorie med bibelbogen som grundlag. Min mand arbejder for en skole, og vi venter at få en i løbet af et årstid. En skole kan forlanges bygget, når der er 12 børn i distriktet mellem 5 og 16 år, og der er for tiden 18. Det gælder jo så, at den ikke bliver bygget for langt borte.

Og så blot endnu dette. Jeg gik til vinteren som et menneske, der ved den mørke nats frembrud går ind i en mørk skov, fuld af vilde dyr. Nu er vi kommet igennem og ser, at det lysner på den anden side. Intet har skadet os. Sult og kulde og sygdom, og alt hvad vilddyrene hedder, har vi

end ikke sét. Vi, som hører sammen, har været samlede.

„Lov Herren, min sjæl, og glem ikke, hvor ofte han har gjort vel!“

Underligt, underligt er det altsammen! Mere end nogensinde har jeg erfaret, at glæden og freden kan godt være smærtens, det strenge arbejdes og fattigdommens følgesvende, — og hermed farvel!

Eders *J.*

Sønd. d. 2/6 12.

Hele familien er kørt et par „miles“ ud på prærien i strålende solskin med studekøretøjet. Imidlertid laver jeg mad, har dækket pænt bord med en hvid dug, glas og mælk i glaskanden, sat en buket gule blomster frem til pynt. Nu har vi da 7 stole at sætte om bordet. Vi skal have kogt høne med hvid peberrodsovs, bønner, friske boller, en yndet ret, og sveskekompot. Børnene var pæne i de nye sirtseskjoler. De fire af dem havde også nye sko. Nu, men også først nu, er prærien nærved at være grøn. Pilekvistene grønnes, de gule blomster titter frem. Når så solen skinner fra en blå himmel, og bakkerne mod vest tegner sig tydeligt mod horisonten, så ligner prærien en skinnende højenloftssal, håbet sætter sig atter på den tomme plads, og øjet har noget at fryde sig ved.

Da vi forleden søndag havde leget og læst for børnene, kom Hans ganske stille hen til mig og sagde: „å, mamma, vi har haft det så danmarksagtigt!“ De små føler også savnet af hjemlandet og dets sprog.

Tusende kærlige hilsener til Eder alle!

Eders

Johanne.

4/7 12.

Dette er nærmest en dagbog, idag er det 4de Juli, — er vi ikke døde, så håber jeg, at vi lever endnu. Ja, Du må ikke undre Dig altfor meget over mine ord; thi her har været det ene uvejr frygteligere end det andet. Varmen blev ved og blev for hver dag mere trykkende, fordi der var torden i luften. Onsdag d. 25de Juni havde vi et uhyggeligt „tørt“ uvejr: torden, lynild, mørke, en forrygende orkanagtig storm. Lørdag aften efter en glødende dag brød uvejret atter løs, bragende torden og gnistrende lyn rundt om hele horisonten, øsende regn og ud på natten hagl, der trommede på taget, som om huset var blevet bombarderet. Udmattede af angst og mangel på søvn sov børnene omsider ind. Ligesom det ene uvejr hørte op, begyndte det andet. Søndag morgen var igen alt lige lummert og hedt, men henad eften blev himlen overtrukken og det blæste noget op. Vi tog plads ude i den halv færdige jordlade, hvor der er grønsvær, og jeg læste højt. En enkelt regndråbe faldt og min mand mente,

det var bedst at malke tidligt. Børnene blev sendt ind, jeg fik kyllingerne lukket ind. Ligesom jeg var færdig og var ved at lukke døren i, — hvordan det skete kan jeg ikke sige, — i et nu, som ved et lyn blev jeg slået til jorden af stormen, vaskebræt, mælkefade, kærnelåg, mudder, grus, sten hvirvlede om hovedet på mig, mens vandet pøsede ned fra himlen og sprang atter op fra jorden. Hvis jeg var sprunget i havet, kunde jeg ikke hurtigere være bleven gennemblødt. Da jeg slap hen til vort hus, stod de fire blege, rystende unger i vand til op over anklerne og prøvede forgæves på at holde køkkendøren lukket. Et af vinduerne stod åbent i stuen og derigennem styrtede vandet ind, som om en havde stået udenfor og hældt det, nej, kylet det ind med spande. Min mand, der sad ude og malkede vel et halvhundrede alen borte, styrtede hjem, men gik to gange forkert, inden han fandt ind. Ja, jeg véd det nok, det lyder, som såmeget andet herovrefra som løgn og æventyr, men jeg har ikke ord til at beskrive, hvad vi oplevede, ingen pen formår det. Sengene var heldigvis tørre, dér fik jeg de små unger puttede i, fik øst vandet op i spande, — så drak vi the, rystende, tavse. Niels holdt bedst humøret: „ja, hvorfor laver dog Vorherre sådan noget? Jeg er vis på, at min solsikke er maset og pumpen fløjet væk!“ Han sad op i sengen med et par sorte øjne, der bogstavelig tin-

drede. Det hele varede heldigvis kun et kvarter. En lade her i nærheden er flyttet af uvejret, kornmagasinet væltede, hønsehuset fløj væk, alle kyllingerne druknede. Forsamlingshuset inde i byen, en stor bygning med stålskelet, blev slået flad. Thomsons lade løb henad pløjemarken med otte heste, som var bundet til den slæbende henad jorden. Det var dog heldigvis nok kun en lille flig af uvejret, der gik hen over os, provinsens hovedstad, Regina, skal bogstavelig været blæst om, 400 mennesker omkomne og skade anrettet for millioners værdi.

Eders

Johanne.

Endnu blot et ord. Prærien står i sin hele skønne farvepragt, nej, farvespil er rettere. Den er grøn af megen regn og fuld af lave, hvide, højrøde, lyserøde, vilde, duftende roser. Markerne, der bærer korn, er jo også grønne, men en anden schattering af farven, mere saftig end præriens grønne. Vor sø er fuld til randen i år af klart vand og ser fortryllende ud med tunger og skær af gule og brune siv. Mod vest de blånende høje og den strålende himmel, der rødmer ved solens nedgang.

Endnu et slutningsord. Mange er i de sidste halvhundrede år rejst til Amerika, mennesker fra de mest forskellige sociale forhold. Mange fandt en fremtid derovre, dog vel hyppig således at forstå, at børnene sidder som velstående farmere, forældrene blev mærkede af det strenge slid, gamle før tiden. På det første slægtleds arbejde bygger det andet slægtled sin fremtid. Men de mangfoldige, der bukker under — fra dem høres intet, de tier. Heller ikke plejer man at høre noget derovrefra om nød, de skuffede forhåbninger, de lange arbejdsdage, det strænge slid, savn, længsel. De ovenstående breve, der er et udsnit af to menneskers liv, gør rede for fattige udvandreres kår, giver oplysninger, som man ellers sjælden eller aldrig får, og de er gode at få forstand af ved siden af de glimrende lovprisninger af livet derovre. For Johanne og hendes mand er øjensynlig den første indsats af arbejde og bekymringer gjort, forhåbentlig vindes sejren. De, som kender familien, iblandt dem er jeg, sender dem kærlige hilsener, med ønsket om, at vor Herre og Frelser vil give mod og kræfter til arbejdet og den velsignelse, som vi kalder lykke, så hjemmet bliver bygget og fremtiden grundlagt.

Udgiveren.

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

